

UHASSELT

KNOWLEDGE IN ACTION

School voor Educatieve Studies

Educatieve master in de ontwerpwetenschappen

Masterthesis

Het creëren van een didactische meerwaarde op de speelplaats vanuit persoonlijke noden van leerlingen en leerkrachten

Marie Peeters

Scriptie ingediend tot het behalen van de graad van Educatieve master in de ontwerpwetenschappen

PROMOTOR :

dr. arch. Ruth STEVENS

UHASSELT

KNOWLEDGE IN ACTION

www.uhasselt.be

Universiteit Hasselt
Campus Hasselt:
Martelarenlaan 42 | 3500 Hasselt
Campus Diepenbeek:
Agoralaan Gebouw D | 3590 Diepenbeek

2021
2022

School voor Educatieve Studies

Educatieve master in de ontwerpwetenschappen

Masterthesis

Het creëren van een didactische meerwaarde op de speelplaats vanuit persoonlijke noden van leerlingen en leerkrachten

Marie Peeters

Scriptie ingediend tot het behalen van de graad van Educatieve master in de ontwerpwetenschappen

PROMOTOR :

dr. arch. Ruth STEVENS

Universiteit Hasselt
SES Educatieve Master
Ontwerpwetenschappen
Masterthesis

Het creëren van een didactische meerwaarde op de
speelplaats vanuit persoonlijke noden van leerlingen en
leerkrachten.

Marie Peeters

Studentnr. 2159783

Schooljaar 2021-2022

Inleverdatum: 2 juni 2022

Promotor: Dr. R. Stevens

Abstract

Voor deze masterproef werd er samengewerkt met de lagere school Sint-Mauritius te Bilzen. Dit onderzoek bestudeert de mogelijkheden van de inrichting van de speelplaats om het bewegen en de emotieregulering van kinderen positief te beïnvloeden en hiermee ook een educatieve meerwaarde te creëren zowel op korte als op lange termijn. Deze scriptie werd geschreven door masterstudente Marie Peeters van de School voor Educatieve Studies en kadert binnen een onderzoeksproject van Dr. Ruth Stevens, onderzoeker aan de faculteit Architectuur en Kunst en de School voor Educatieve Studies over de vernieuwingsplannen van de speelplaats van de lagere graad. In het kader van deze masterproef werd een interactieve bevraging van de gebruikers opgezet. Het doel van dit onderzoek was het in kaart brengen van de noden van die gebruikers van de speelplaats. Aan deze bevraging werkten 30 kinderen en 9 leerkrachten mee. De bevraging vond plaats in januari 2022. De focus in de bevraging lag op het inzicht krijgen in de speelervaring van de kinderen in combinatie met het ruimtelijke gebruik en de emotieregulering op de speelplaats. De toestand van de speelplaats waar de leerlingen van het eerste tot en met het derde leerjaar spelen, moet dringend worden aangepakt. Daarnaast werd ook de gehele leerlingenpopulatie van het 1ste, 2de en 3de leerjaar geobserveerd op de speelplaats.

Uit de bevragingen bleek dat de huidige situatie van de speelplaats veel gebreken vertoont, niet uitnodigt tot spelen of ontdekken en geen educatieve meerwaarde heeft. Integendeel, er heerst een eerder negatieve sfeer omdat er zo weinig om handen is. Ruzies ontstaan vaak omdat kinderen weinig geprikkeld worden en dan maar afleiding bij elkaar zoeken, maar ook door de onenigheid over de spelactiviteiten die momenteel plaatsvinden. Bovendien is de speelplaats door de ongelijkheden en verzakkingen van de grond gevaarlijk, waardoor kwetsuren veel voorkomen. Zowel leerlingen als leerkrachten hebben hun ideeën gedeeld en daarmee werd vervolgens verder aan de slag gegaan. Er werd onderzoek gedaan naar speelplaatsideeën die de speelplaats op verschillende manieren kunnen verbeteren. Daarbij werd een onderscheid gemaakt tussen enerzijds quick-win ideeën, met voorstellen voor veranderingen die op zeer korte termijn mogelijk zijn en anderzijds de grotere aanpassingen die pas op langere termijn kunnen worden gerealiseerd. Voor het uitdenken van deze voorstellen werd er samengewerkt met studenten uit 2BA architectuur in het kader van een onderzoeksopdracht voor het vak *humane wetenschappen*. Ze vertrokken vanuit het vooronderzoek voor deze masterthesis en gebruikten de resultaten van de bevragingen bij de leerlingen en leerkrachten van de school. Van daaruit ontwierpen zij eerste versies van mogelijke plannen voor de vernieuwde speelplaats. In die ontwerpen zaten dus creatieve ideeën van de leerlingen en leerkrachten vervat. Er werd daarnaast ook uitgebreid literatuuronderzoek gedaan om de theorie aan de praktijk te koppelen, maar ook om de speelplaats zo goed mogelijk te kunnen inrichten om een positief klimaat en een didactische meerwaarde te creëren. Er werd gezocht naar oplossingen, in de eerste plaats voor de grootste pijnpunten; de harde ondergrond, het gebrek aan groen en de voortdurende conflicten. Deze drie bleken immers de voornaamste oorzaken te zijn van de negatieve sfeer die er heerst.

Inhoudstafel

1. Inleiding	3
2. Literatuurstudie	4
2.1 Wachtijden voor vernieuwingen	4
2.2 De speelplaats als leeromgeving	4
3. Analyse: huidige situatie	
3.1 Toegankelijkheid	6
3.2 Aanwezige attributen, aanleidingen en prikkels	6
3.4 Ruimtelijke en belevingsgerichte analyse	8
3.5 Spelvariatie	9
3.5.1 Voetbal	9
3.5.2 Stationair spel	9
3.5.3 Trage en snelle waaiers	10
3.6 Gebruikers van de speelplaats	11
3.6.2 Dwalers	11
3.7 Educatieve meerwaarde: op dit moment	12
4. Onderzoeksopzet en -methode	
4.1 Bevraging leerlingen: experimenten	13
4.1.1 Experiment 1: methodologie	13
4.1.2 Experiment 2: methodologie	14
4.2 Bevraging leerlingen: resultaten	17
4.3 Bevraging leerkrachten: methodologie	19
4.3.1 Bevraging leerkrachten deel I: interviews	19
4.3.2 Bevraging leerkrachten deel II: posteronderzoek	19
4.4 Bevraging leerkrachten: resultaten	22
4.4.1 Pijnpunten en noden	22
4.4.2 Speelplaatsideeën voor de vernieuwde speelplaats	24
4.4.3 Overzicht	30
4.5 Leerlingen en leerkrachten: vergelijking	32
5. Ontwerpen	
5.1 Overzicht ontwerpen	34
5.2 Ontwerpen korte termijn	34
5.3 Ontwerpen lange termijn	38
5.3.1 Challenge route	38
5.3.2 Babbeltentjes	40
6. Conclusie en discussie	42
7. Dankwoord	42
Bronnenlijst	43
Afbeeldingenlijst	45
Bijlagen	46

1. Inleiding en probleemstelling

Deze masterthesis onderzoekt hoe de speelplaats van lagere graad Sint Mauritius te Bilzen kan evolueren naar een leeromgeving. Theorie en praktijk konden samen onderzocht en vergeleken worden door de samenwerking met de gebruikers van de speelplaats. De vernieuwingsplannen van de speelplaats zijn in de maak, maar de visie van de gebruikers diende nog in kaart gebracht te worden.

Er werd begonnen met algemeen literatuuronderzoek naar het vernieuwen van speelplaatsen om er didactische aspecten aan te koppelen zodat de speelplaats als het ware een uitbreiding van de klas wordt. De voordelen van buitenleren worden hierin toegelicht. Uit literatuuronderzoek bleken namelijk de verschillende positieve invloeden van het buiten lesgeven op leerlingen.

Er was zo weinig uitdaging aanwezig op de huidige speelplaats, dat deze noch een educatieve functie noch een ontspannende functie heeft. De noden van leerkrachten en leerlingen werden onderzocht aan de hand van experimenten. Er werden zowel voor de leerlingen als voor de leerkrachten twee vormen van experimenten of bevragingen opgezet om de ideeën van beide groepen te analyseren en hun te betrekken bij het herinrichten van de speelplaats.

De combinatie van al deze verschillende onderzoeken heeft uiteindelijk geleid tot een conclusie van alle noden. Dit kon dan verwerkt worden tot enkele eerste ontwerpen. Voor het maken van deze ontwerpen werd er ook samengewerkt met studenten uit 2BA architectuur in het kader van hun onderzoeksopdrachten voor het vak *humane wetenschappen*.

2. Literatuurstudie

2.1 Wachttijden voor vernieuwingen

Voorafgaand aan het praktijkonderzoek op de school zelf, werd een literatuurstudie uitgevoerd. Schoolgebouwen en speelplaatsen zijn vaak erg oud en het duurt lang voor er vernieuwingen kunnen plaatsvinden, bijvoorbeeld door de lange wachttijden voor bouwsubsidies (AGION, 2019). Grote verbouwingen worden wel gepland, maar vooraleer deze gerealiseerd zijn, zijn de noden vaak al veranderd in de tussentijd. Er gaat teveel tijd overheen om snel in te spelen op noden van leerlingen en leerkrachten. Er wordt wel eens gekozen voor tussenoplossingen zoals containers, maar het doel is hier om ook op zoek te gaan naar mogelijke kleine aanpassingen aan de actuele situatie, om tegemoet te komen aan de huidige noden (Redactie Bouwwereld, 2013).

Figuur 1: logo Sint Mauritius School

2.2 De speelplaats als leeromgeving

Deze masterthesis behandelt de problematiek van de speelplaats van de lagere graad van basisschool Sint-Mauritius. De speelplaats dient vernieuwd te worden aangezien de huidige toestand teleurstellend is. Ze heeft alles behalve een vrolijke uitstraling en nodigt niet uit om te spelen, maar ook zeker niet om te leren. Het gaat om een speelplaats die bestaat uit één grote vlakke, bijna volledig ingesloten is door gebouwen en een harde ondergrond heeft. Op enkele verouderde elementen en vervaagde verfvlekken na is er geen enkele speelaanleiding aanwezig. Er hangt een kille, onaangename sfeer en de speeltijden verlopen chaotisch. Het doel is om de speelplaats te doen evolueren naar een leeromgeving. In openlucht lesgeven bevordert de concentratie en kan enorm leerrijk zijn voor kinderen. Het is meer dan enkel activiteiten van in de klas buiten uitvoeren. Leerlingen ontvangen buiten veel meer prikkels, ze leren onbewust over de natuur en de omgeving (De Mets, 2019).

Figuur 2: speelplaats huidige toestand

Eenzijds zullen de speelmogelijkheden op de speelplaats uitgebreid moeten worden en zal ze een uitnodigend uiterlijk moeten krijgen. Anderzijds zal het toevoegen van groene, natuurlijke elementen op de speelplaats een belangrijke rol spelen. Dat heeft een goede invloed op de ontwikkeling, creativiteit en gezondheid van kinderen. Bovendien is het gunstig voor het sociale klimaat tussen de leerlingen onderling wat op deze speelplaats zeker gewenst is, zoals zal blijken uit de rest van het onderzoek. Onderzoeken wijzen uit dat de concentratie van kinderen verhoogt na een pauze (De Vries, S. et al, 2013). Wanneer de speelplaats echter een stressfactor en een bron van conflicten is, kan dit juist een omgekeerd effect hebben.

Vooraleer we echt de speelplaats echt kunnen beoordelen, is het belangrijk om de vraag te stellen wat we eigenlijk verstaan onder het woord 'speelplaats'? Volgens Van Dale is het volgende de definitie van een speelplaats;

"Een plaats bij een school waar in de pauze gespeeld wordt."

De volgende vraag is dan wat het belang en de meerwaarde van een speelplaats zijn. Men zou er vanuit kunnen gaan dat het voor kinderen al volstaat om even een frisse neus te halen en het misschien zelfs niet uitmaakt in wat voor omgeving dat dan is. Wat maakt een speelplaats dan zo belangrijk?

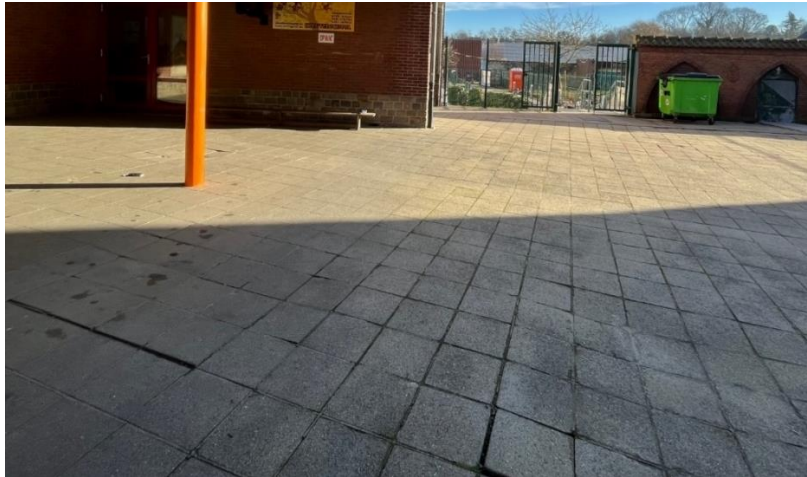
De theorie leert ons, volgens Dekeyser (1998, in Gielen, F. et al, 2008) dat het voor leerlingen belangrijk is om buiten een luchtje te scheppen en tot rust te komen nadat ze in de klas hebben moeten zitten. Het is echter ook van belang dat ze in die pauze fysiek bezig kunnen zijn, aangezien ze zich in de klas hebben moeten concentreren en lang moesten stilzitten. De praktijk, zoals we het nu waarnemen op deze speelplaats, komt hier totaal niet mee overeen. Kinderen komen absoluut niet tot rust en de enige vorm van fysiek bezig zijn is rondrennen, schreeuwen, chaos veroorzaken, voetballen, ruziën,... Een deel van de kinderen zal inderdaad energie kwijt geraken bij het rondrennen, maar dit is niet de ideale manier om uiteindelijk mentaal tot rust te komen.

Het creëren van een goede speelplaats is meer dan gewoon speeltuigen plaatsen. Kinderen laten hun fantasie de vrije loop als er hen gevraagd wordt hoe ze zich een perfecte speelplaats voorstellen. De grootste speeltuigen zouden erop geplaatst worden, enorme schermen om film te kijken of te gamen, een zwembad,... Een speelplaats is echter geen speeltuin en hoeft dit zeker niet te worden. Kinderen kunnen op de speelplaats ook spelen zonder een overvloed aan speeltuigen. Wel moeten er voldoende aanleidingen zijn om aan te zetten tot spelen en de activiteit te motiveren. Op school wordt er meer ingezet op het educatieve aspect en het in contact komen met andere kinderen, wat dan weer minder aanwezig is in de meeste speeltuinen (DeKeyser, 1998 in Gielen, F. et al, 2008). Daarnaast is ook de visie van de school en personeel van belang. Daarom wordt er zoveel mogelijk in gesprek gegaan met de gebruikers van de speelplaats. De onderzoeksmethode van deze gesprekken en resultaten die hieruit voortkwamen worden later in het verslag toegelicht.

3. Analyse speelplaats: huidige situatie

3.1 Toegankelijkheid

Een eerste groot werkpunt bij de verbetering van de speelplaats is de toegankelijkheid. De ondergrond is hard en heel oneffen waardoor deze onveilig is. Leerlingen vallen regelmatig en zelfs leerkrachten geven aan dat ze struikelen over de ongelijkheden. Voor rolstoelgebruikers vormt het nog een veel groter gevaar als ze mits hulp al op de speelplaats geraken, want het begint eigenlijk al bij het feit dat zij gewoonweg geen toegang hebben tot de speelplaats. De ingang van de speelplaats heeft een smal ijzeren trapje. Nergens is er een helling voor rolstoelgebruikers te bespeuren.

Figuur 3: ongelijke ondergrond speelplaats

3.2 Aanwezige attributen, aanleidingen en prikkels

Het is dus reeds duidelijk dat de speelplaats zoals ze nu is echt een probleem vormt. Hier volgt een korte beschrijving van de huidige toestand op vlak van attributen en zaken die zorgen voor prikkels of aanzetten tot spelen, maar ook het educatieve aspect. Zoals zal blijken uit de rest van dit verslag, eigenen de kinderen zich de ruimte zo goed mogelijk toe en hebben ze wel een bepaalde opvatting over de indeling en het gebruik. Ze worden alleen echt niet uitgedaagd.

Op enkele sterk vervaagde verfvlekken op de vloer en de muren na, zijn er zeer weinig tot geen speelaanleidingen aanwezig. Voornamelijk de jongste kinderen ervaren een enorm grote overstap, komende van een kleurrijke kleuterspeelplaats met diverse speelmogelijkheden en attributen. Het is voor de kinderen niet makkelijk om oplossingen te zoeken waar er amper zijn. Los van het feit dat er amper gespeeld kan worden, heeft de speelplaats ook zo goed als geen educatieve functie.

Figuur 4: overzicht speelplaats met restanten verfklekken op de grond

Figuur 5: klimmuur onder het afdak

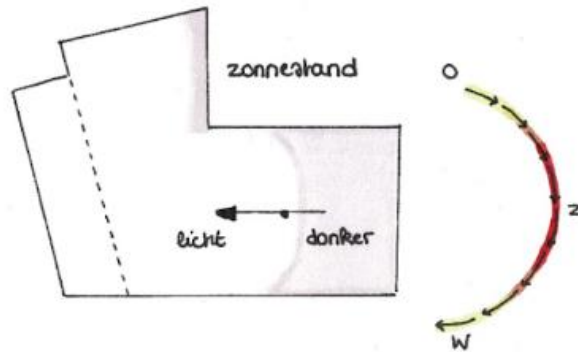
Er valt amper zonlicht op de speelplaats doordat deze bijna volledig ommuurd is. De wanden zijn verder ook niet voorzien van speelaanleidingen of kleur om het ingesloten, donkere gevoel te compenseren. Enkel onder het afdak is er nog een schildering op de muur van een gebergte. Dit was een klimmuur, maar stelt ook niet veel meer voor (figuur 5). Op de grond zijn nog restanten van geschilderde spelletjes te zien, maar die zijn niet meer bruikbaar. Ze wekken eerder een gevoel van verwaarlozing op dan dat ze kleur geven aan de saaie speelplaats.

Figuur 6: weinig zonlicht op de speelplaats

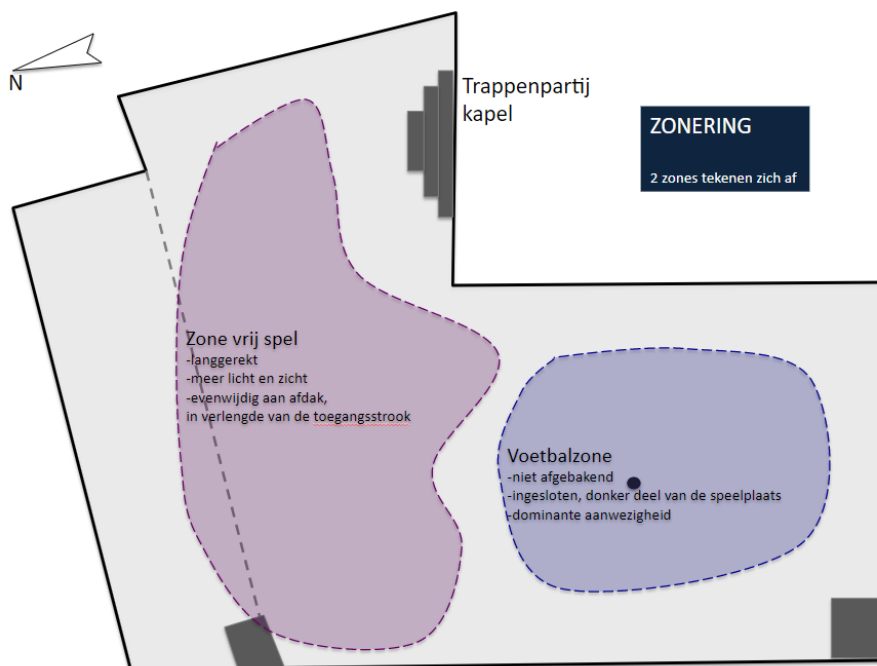
Figuur 7: ingesloten gevoel op speelplaats

Figuur 8: stand van de zon t.o.v. de speelplaats

Visuele aanleidingen zijn er dus eigenlijk niet. Dit heeft ook een duidelijke invloed op het gevoel dat de speelplaats opwekt bij de gebruikers, hetgeen later in het verslag wordt beschreven. Auditief kan er natuurlijk ook voor prikkels gezorgd worden. Op dat vlak wordt er al een poging ondernomen. Iedere vrijdag staat er gedurende de hele middagpauze muziek op. Zowel leerlingen als leerkrachten gaven aan dat de muziek veel te luid staat. De kinderen klagen zelfs dat het "altijd dezelfde liedjes zijn" en ze liever zelf zouden mogen kiezen welke muziek er opstaat. Er moet misschien meer ingezet worden op het betrekken van de leerlingen en vragen naar hun mening?

3.4 Ruimtelijke en belevingsgerichte analyse

Figuur 9: grondplan zonering speelactiviteiten

De speelactiviteiten die vandaag te zien zijn, concentreren zich ruimtelijk rond twee hoofdzones, zichtbaar op figuur 9. Enerzijds is er de voetbal zone in het gedeelte van de speelplaats dat het meest ingesloten is. Dit is ook het donkerste gedeelte waar eigenlijk nooit zonlicht komt. Anderzijds is er de zone voor vrij

spel. Deze bevindt zich op het langgerekte gedeelte evenwijdig met het afdak. Dit gedeelte heeft zicht op de steeg en ook een klein beetje op de kloostertuin.

Het grootste gebrek volgens de leerkrachten, staat rechtstreeks in verband met de conflictsituaties die in het vorige gedeelte werden aangehaald. Het gaat hier om een zone specifiek die dienst moet doen als afkoelhoekje of time-outzone. Wanneer ruzies of conflicten ontstaan, is het ook moeilijk om in te grijpen. Leerlingen kunnen niet afgezonderd worden, er is geen plaats om tot rust te komen en er bestaan weinig afspraken over de aanpak van deze situaties. Leerlingen hebben geen enkele plek om zich terug te trekken of om aan het zicht en geluid van de drukte van de speelactiviteiten te ontsnappen wanneer ze daar nood aan hebben.

3.5 Spelvariatie

De spelvariatie kan in drie delen opgesplitst worden. Allereerst de voetballers die zich ook sterk aan hun ruimtelijke zone houden. Daarnaast zijn er de stationaire spelvormen die zich meer op één plaats voordoen zoals 'dansen' en 'hinkelen'. Tot slot nog de trage en snelle lintbewegingen, waarbij de trage vormen babbelend rondwandelen of slenteren zijn en de snellere spelvormen 'tikkertje', 'diertje vangen', 'politie-boefje'.

3.5.1 Voetbal

Er wordt enorm veel gevoetbald tijdens de pauzes op de speelplaats. Het is een overheersende activiteit, vaak gespeeld door vaste groepen. Het wordt steeds gespeeld op de vaste zone die de leerlingen hebben bepaald, aangeduid op figuur 9, maar het legt ook last op het andere gedeelte van de speelplaats omdat er geen afbakening van de velden aanwezig is. Daardoor verspreidt het zich spel zich over de hele speelplaats. Dit zorgt in combinatie met het gebrek aan afspraken en regels over het spel voor negatieve belevingen tussen de voetballers onderling. "Wanneer is de bal uit en wie mag hem terug in het spel brengen?" Er is ook geen ruimte voorzien voor toeschouwers. Dit wordt wel als een gemis aangegeven, omdat de succeservaring van winnen of scoren zo niet kan gedeeld worden. Daarnaast zorgt het gebrek aan afbakening algemeen voor chaos over de gehele speelplaats. Het gaat er soms heftig aan toe, ballen vliegen in het rond en kinderen worden geraakt of omver gelopen. Er is geen enkele rustige plaats te bespeuren. De kinderen die dus niet van voetbal of deze drukte houden, zijn dus benadeeld. De leerkrachten geven aan dat er echt iedere speeltijd problemen ontstaan door het voetbal. Kinderen huilen omdat ze zich bezeerd hebben, ze zijn kwaad omdat ze niet mee mogen voetballen. De enige concrete, actieve speelruimte die er momenteel is op de speelplaats zorgt nu voor stress en conflicten, terwijl deze juist een plezierbeleving zou moeten geven.

3.5.2 Stationair spel

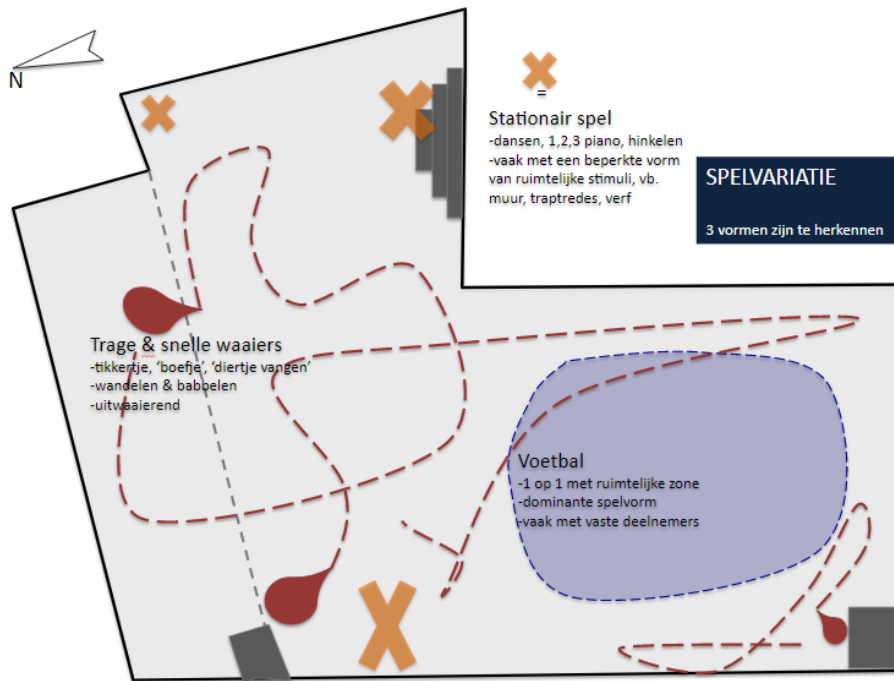
De kinderen gebruiken enkele plekken regelmatig voor dezelfde soort spelletjes. Ze spelen bijvoorbeeld 1,2,3 piano aan een muur ver weg van de voetbalvelden. Hinkelen gebeurt meestal aan de 'ingang' van de speelplaats, net voorbij het hekje. De trappenpartij aan de kapel wordt gebruikt als podium voor het dansen. Dit zijn bijgevolg de 'plekken voor vast gebruik'.

Er wordt even teruggegrepen naar de muziek op vrijdagmiddag, zoals reeds aangehaald in de beschrijving van de huidige situatie. De muziek wordt als te luid ervaren en is vaak niet de muziek die de kinderen willen horen. Moet de muziek geschrapt worden? Dat zeker niet, er zijn genoeg kinderen die aangeven dat ze wel van muziek houden en de dansers hebben natuurlijk ook nood aan muziek. Een mogelijkheid is om de muziek op een lager volume te spelen zodat het ook tot een bepaalde zone beperkt blijft, in de buurt van het podium voor de dansers zou dan zeer geschikt zijn. Hier kunnen bijvoorbeeld meer speakers geplaatst worden terwijl er op andere plaatsen door minder speakers te plaatsen een rustigere sfeer wordt gecreëerd. De leerlingen worden best meer betrokken bij de muziek. Mits bepaalde afspraken kunnen ze bijvoorbeeld aanvragen doen of misschien moet er in de klas een lijst met liedjes opgesteld worden, samen met de leerkracht.

De dansers gebruiken nu de trappenpartij van de kapel als podium en willen dit ook blijven doen, maar er moet aankleding voorzien worden. Om een echte dansshow in een theater na te bootsen, ontbreken er nog heel wat elementen. Een plek voor de toeschouwers is er bijvoorbeeld nog niet en een soort gordijntje zou van pas komen voor het verrassingseffect bij het opkomen. Er kan een spiegelwand worden geplaatst zodat de kinderen zichzelf zien dansen en eventueel een krijtbord of -muur om choreografieën uit te tekenen of een decor te creëren. Het podium kan verwerkt worden in de trappenpartij of de trappenpartij kan bijvoorbeeld uitgebreid worden.

3.5.3 Trage en snelle waaiers

Een andere activiteit, buiten het voetballen en de stationaire spelvormen, is het in linten bewegen over de speelplaats. Dit gebeurt zowel op snelle als trage manieren. De spelvormen die hieraan gelinkt worden zijn onder andere rollenspelletjes zoals 'boefje-politie', 'diertje vangen' en 'tikkertje'. Opnieuw zijn er zo goed als geen ruimtelijke aanleidingen, attributen of andere hulpmiddelen te bespeuren om te zorgen voor prikkels en het spel zouden kunnen bevorderen. Het enige wat de kinderen nu ter beschikking hebben is hun eigen fantasie, creativiteit en vindingrijkheid. Zo dopen ze een hellend vlak om tot 'gevangenis' en gebruiken ze de voeten van nadarhekken als 'huis' bij tikkertje.

Figuur 10: grondplan spelvariatie

3.6 Gebruikers van de speelplaats

Tijdens de spelactiviteiten kunnen we drie ruimtelijke persona's onderscheiden onder de kinderen; de renners, de dwalers of nomaden en de creatieve foerageerders.

3.6.1 Renners

De groep van de renners zijn kinderen met grote bewegingsdrang, die vaak rollenspellen zoals 'boefje-politie' en 'diertje vangen' spelen, maar ook tikkertje. De leerlingen gaven aan dat dit niet volstaat. Ze kunnen zich niet voldoende uitleven en gaan ter compensatie klimmen en slingeren aan voorwerpen die daar niet voor dienen. De leerkrachten zien dit dan ook als gevaarlijk, hoewel ze het soms toch toestaan wegens de weinige alternatieven. Een deel van de renners gaf ook aan niet voldoende uitgedaagd te worden. Ze willen racen en wedstrijdjes houden om op die manier hun 'skills' te verhogen.

3.6.2 Dwalers

De dwalers, die we ook nomaden noemen hier, dwalen rond over de speelplaats. Al slenterend genieten ze voornamelijk van passieve participatie aan de activiteiten op de speelplaats. Ze kijken naar de spelletjes die anderen spelen en babbelen erover, maar nemen zelf niet deel. Bij deze groep was de nood aan een rustige plek om zich te kunnen afzonderen sterk merkbaar. Ze ergeren zich vaak aan het lawaai en de drukte. In plaats van rond te wandelen tussen de chaos, waar ze ook nog eens regelmatig worden omgelopen of een bal tegen het hoofd krijgen, zouden ze liever een plekje opzoeken om rustig te babbelen en geheimen te delen met elkaar. Sommigen hebben ook nood aan zo'n plekje om even alleen te kunnen zijn in alle rust en stilte. De kinderen zien dit plekje voor zich in de vorm van een babbeltent, babbelhoekje of picknickplekje. Het voorzien van allerlei hoekjes en kantjes waar de kinderen zelf een persoonlijke plek kunnen afbakenen is ook een mogelijkheid, bijvoorbeeld door groene elementen

op de speelplaats te plaatsen, zoals bloembakken, boompjes, struiken,... Dit alles is nu absoluut niet mogelijk op de speelplaats. Er is geen enkele plek vrij van drukte en lawaai, dus gaan ze gewoon wat rondslenteren.

3.6.3 Creatieve foerageerders

De laatste groep zijn de kinderen die foerageren en creatief te werk gaan. Zo verzamelen ze bijvoorbeeld steentjes, die ze toch ergens op de speelplaats hebben kunnen vinden en gaan ermee tekenen op de grond. Ze gebruiken het als 'krijtsteen'. Voor hen is er heel weinig materiaal om handen. De stenen zijn het enige waar ze mee kunnen experimenteren en eigenlijk is het zoeken en vinden ervan al een ervaring op zich. Het blijft helaas beperkt tot die stenen. Echt creatief kan hier dan ook niet mee omgesprongen worden. De mogelijkheden daarmee zijn beperkt.

Een ander deel van deze groep zijn degenen die deelnemen aan het verzamelen en ruilen van Pokémonkaarten of andere verzamelitems. Dit deel houdt zich dus graag bezig met onderhandelen met medeleerlingen, maar voor hen zijn er evenmin plaatsen om hiervoor rustig samen te zitten. Daar bleek wel veel nood aan te zijn. De ruilhandel wordt door de ruilers en verzamelaars erg serieus genomen en ook de leerkrachten staan hier sterk achter. Ze gaven aan dat dit in eigen kindertijd ook gebeurde en ze zien er veel voordelen in. De ruilers moeten onderhandelen met medeleerlingen en leren door het in gesprek gaan nieuwe kinderen kennen. Bovendien moeten ze leren keuzes te maken en daar eerst goed over na te denken.

De leerkrachten laten horen dat creativiteit heel weinig gestimuleerd wordt en dat dit ervoor zorgt dat kinderen attributen gebruiken voor doeleinden waarvoor ze niet bestemd zijn. Ze klimmen op de omheining, hangen aan waterkraantjes, basketringen, goals en kapstokken,... Jammer genoeg worden ze daar dikwijls op afgestraft omdat deze voorwerpen 'daar niet voor dienen', terwijl dit ook een vorm is van vindrijkheid en dat zou toch gestimuleerd moeten worden? Het probleem is hier vooral dat leerkrachten duidelijk schrik hebben voor gevaarlijke situaties en ongelukken. Het valt op dat de mening van de leerkrachten hier wel wat over verschilt. Het merendeel vindt dit soort situaties gevaarlijk en grijpt dan ook snel in, anderen zien dit dan weer wel als een creatief gebruik van de attributen. Het is wel zo dat veiligheid vooropgesteld moet worden en er beter veilige zones gecreëerd worden in plaats van de spullen op die manier te blijven gebruiken.

3.7 Educatieve meerwaarde: op dit moment

Er werd in de interviews met de leerkrachten gepolst naar de manier waarop de speelplaats wordt gebruikt tijdens de lessen. Op een paar uitzonderlijke gevallen na gebeurt dit eigenlijk nooit. Sommige leerkrachten trekken naar buiten met de klas als ze leren meten. Ze gaan dan buiten wat dingen opmeten. K.M. gaf aan dat hij vroeger in de tuin onder de boom ging zitten om te lezen met de klas. Aangezien de boom er niet meer is en de tuin niet toegankelijk is, kan dat niet meer. Een andere reden die werd aangehaald was het verstoren van andere lessen. Het geluid op de speelplaats galmt doordat deze zo ingesloten is en de klaslokalen zijn er rondom gelegen.

4. Onderzoeksopzet en -methode

Bij de start van 2022 werd samen er met Dr. Ruth Stevens een overleg gevoerd met de directeur en personeelsleden van de school en met de architect die reeds betrokken was bij de plannen voor de verbouwingen aan de school en speelplaats. Tijdens dit gesprek heeft de school haar belangrijkste pijnpunten uitgelegd wat betreft de speelplaats en ook het tijdschema waarin ze noodzakelijke veranderingen wilden doorvoeren. Daarnaast gaven ze ook hun visie mee die in een aangepaste speelplaats geïncorporeerd diende te worden;

1. Een ruimte om te lezen met de leerlingen.
2. Plekken voor emotieverwerking
3. Een uitnodigende uitstraling die de speelplaats doet evolueren naar een leeromgeving.
4. Een omgeving creëren voor een positieve invloed op het gevoel en gedrag van de leerlingen.

Zeer kort hierna werd er van start gegaan met de bevraging van alle gebruikers van de speelplaats, namelijk de leerlingen en leerkrachten van de onderbouw. Leerlingen uit het eerste, tweede en derde studiejaar werken met plezier mee aan de onderzoeken.

4.1 Bevraging leerlingen: experimenten

De bevraging van de leerlingen werd uitgevoerd in de vorm van twee experimenten. In het eerste experiment lag de focus op de activiteiten op de speelplaats, in het tweede experiment op de emotieregulatie op de speelplaats. Zo werden er data verzameld over de activiteiten die kinderen uitvoeren op de speelplaats, hoe zij hun emoties momenteel een plek kunnen geven in die ruimtelijke omgeving en welke zintuiglijke prikkels er nog meer wenselijk zijn. De leerlingen dienden aan de hand van voorbeeldsituaties uit te leggen en aan te tonen hoe ze nu bepaalde handelingen uitvoeren en hoe ze zich daarbij voelen. Anderzijds mochten zij ook aangeven wat er volgens hen ontbrak of hoe deze activiteit beter gemaakt kon worden. Om de ondervragingen zo vlot en gestructureerd mogelijk te laten verlopen werden er bundels opgesteld voor ieder experiment.

Er werd voor de opbouw van deze experimenten vertrokken vanuit een reeks veelgenoemde activiteiten die kinderen ondernemen op speelplaatsen. Deze lijst ontstond uit een korte, spontane bevraging van enkele gebruikers van de bewuste speelplaats van Sint-Mauritius.

4.1.1 Experiment 1: methodologie

In experiment 1 werden er 7 topics bevragd aan de hand van gelijkaardige vragenbundels die ingevuld werden tijdens het gesprek. De topics waren; voetbal, huisje spelen, babbelen, tikkertje, verzamelen, bewegingsdrift en klauterdrift. Eén van deze bundels is als voorbeeld toegevoegd in bijlage I. De andere 6 komen grotendeels overeen, alleen de activiteit verschilt. Ze bevatten vragen over beweging op de speelplaats en de spelletjes die er momenteel gespeeld worden.

In het geval van dit experiment werd er een activiteit gekozen die de leerling die ondervraagd werd ook echt speelt. Op het voorblad werd aangeduid of er een jongen of meisje ondervraagd werd, de leeftijd van de leerling en het leerjaar waarin hij/zij zat. Vervolgens wees de leerling aan, op de speelplaats of van achter het raam waar hij/zij de activiteit nu uitvoerde. Dit werd aangeduid op het grondplan. Daarna volgden er vragen om de activiteit gedetailleerd te beschrijven: Hoe speel je dat? Wat heb je daarvoor nodig? Wie speelt er mee? Gaat er soms iets mis? En nog enkele andere vragen. Op die manier kon er dieper worden ingegaan op het spel en kon een beeld gevormd worden van hoe het er nu aan toe gaat. Wat zit er al goed en waar zitten de struikelpunten?

Op het grondplan werd aangeduid hoeveel plek de activiteit in beslag neemt en er werden eventuele attributen getekend of notities toegevoegd.

Hierna werden er 5 plaatjes met verschillende emoties getoond. De kinderen dienden een situatie te beschrijven van een moment tijdens die specifieke activiteit waarbij ze zich blij, boos, angstig, verdrietig of verveeld voelden.

Dan werd er weer teruggegrepen naar het grondplan. Ditmaal diende de leerling aan te duiden waar hij/zij het spel liever zou spelen indien dat verschilt van de huidige locatie. Daarbij werd gevraagd waarom hij/zij het daar liever zou spelen. Er werd hier vooral doorgevraagd op de zintuiglijke aspecten zoals bijvoorbeeld:

- "Is er daar meer licht?"
- "Is het daar rustiger of is er minder lawaai?"
- "Zijn er daar mooiere kleuren in die omgeving?"
- "Kan je daar wat wegkruipen? Kan je je daar verstoppen/afzonderen?"
- "Is er meer groen/natuur in die omgeving?"

Voor de plek waar ze activiteit nu uitvoeren, mogen ze suggesties doen om deze te verbeteren.

Tot slot was er ruimte voor een vrije brainstorm waarbij ze een andere activiteit moesten bedenken als ze degene van de bundel een keer echt niet mochten spelen. De allerlaatste vraag was om zelf ideeën te bedenken voor de speelplaats. Het viel op dat de kinderen direct weer naar het raam trokken en steeds op meer en meer ideeën kwamen. Ze wezen aan waar ze enorme speeltuigen zouden plaatsen en er werden de gekste dingen opgesomd; een zwembad, grote Tv-schermen, achtbanen,... Enkele realistische elementen die vaak genoemd werden zijn; zandbakken, klimparcours, een echt voetbalveld met grote goals, rustige zitplekjes, felgekleurde banken, hangmatten,...

4.1.2 Experiment 2: methodologie

De experiment 2 ging over de emotiebelevingen van de leerlingen. Er werden vier verschillende vragenbundels gebruikt, elk met een andere emotie als thema. De vier emoties waren: boos, blij, verdrietig, overprikkeld. Eén van deze bundels is als voorbeeld toegevoegd in bijlage II.

Om de leerlingen zich zo goed mogelijk te doen inleven in het ervaren van de gevoelens, werden er voorbeeldsituaties geschetst aan de hand van stellingen zoals;

"Stel, je hebt net op de speelplaats je favoriete Pokémonkaart getoond en een vriendje scheurde hem kapot, je wordt best boos..."

"Stel, je bent jarig, de zon schijnt, je draagt je favoriete trui en hebt een lekkere snack bij, je bent blij en vrolijk"

Heel wat kaartjes met afbeeldingen van zeer uiteenlopende omgevingen, speeltuigen, attributen,... werden voor de leerlingen op tafel verspreid tijdens de bevraging zodat ze hun ideeën konden visualiseren. De leerlingen wezen ook aan waar ze deze plekjes zouden willen op de speelplaats. De ondervrager noteerde dit vervolgens op een grondplan van de speelplaats. De leerlingen dienden deze plek te omschrijven aan de hand van kernmerken die te maken hadden met zintuiglijkheid, meubilering en materialisatie.

Zo konden bijvoorbeeld beschrijven of ze dit dan voor zich zien als een grote of kleine ruimte, een open of afgesloten plaats, een rustige of stille omgeving, een plaats waar ze willen zitten of liggen,... Maar ook of het ingericht is met zachte materialen en lampjes voor de gezelligheid of moet het er juist heel donker zijn? Vinden ze dat het er stil moet zijn en welke kleuren mogen er gebruikt worden?

Andere voorbeelden van omgevingskenmerken kunnen bijvoorbeeld 'fluitende vogeltjes' of 'een bankje in het bos' zijn. Dit zijn slechts wat voorbeelden om het gesprek te sturen en een zo gedetailleerd mogelijk beeld te kunnen vormen van de ideeën van de leerlingen.

Figuur 11: leerlingen selecteren speelplaatsideeën I

Figuur 12: leerlingen selecteren speelplaatsideeën II

Figuur 13: leerlingen selecteren speelplaatsideeën III

Figuur 14: brainstormen over nieuwe indeling speelplaats
Figuur 15: brainstormen over plaatsing speelplaatsideeën op de speelplaats

4.2 Bevraging leerlingen: resultaten

De resultaten van dit emotie-experiment zijn hieronder gevisualiseerd. Per emotiebeleving werden de bevragingen samengevat in de vorm van icoontjes en korte kernzinnen. De leerlingen gaven aan of ze bij het ervaren van deze emotie liever alleen of in groep zijn en wat ze op zo'n moment graag willen doen.

Figuur 16: emotieregulering 'blij'

Bij het ervaren van blijde emoties zijn de kinderen het liefst bij hun vrienden en vriendinnen. Er was een opvallende opsplitsing tussen de activiteiten die ze willen uitvoeren als ze blij zijn. Eén deel van de kinderen zoekt dan graag een rustige, gezellig plek op. Ze denken dan aan een plek met hangmatten, kussens, matrassen, knuffels,... We zien dit dan in de vorm van een knuffelhoek of gezellige speelhoek. Het andere deel kiest dan voor een iets actiever alternatief. Zij willen dan graag rondlopen, klimmen, spelen op trampolines of andere speeltuigen of kiezen voor een rollenspel.

Figuur 17: emotieregulering 'geprikkeld/stress'

De nood aan rustige plaatsen was zeer merkbaar tijdens dit experiment. Bij het ervaren van boze, verdrietige of overprikkelde gevoelens, missen de leerlingen momenteel plekjes om zich af te zonderen. Ze willen de rust opzoeken zowel alleen als in beperkt gezelschap. Dat is afhankelijk van de situatie. Wanneer ze boos of overprikkeld zijn, willen ze zich volledig afzonderen op een rustige plek in

de natuur. De omgevingskenmerken die de kinderen hierbij inbeelden zijn beperkt tot een bankje of een boom. Het luisteren naar fluitende vogels zou wel kalmerend kunnen werken. Verder willen ze zo min mogelijk prikkels of afleiding ervaren.

Leerling: "Het is nu veel te luid en te druk en er vliegen ballen tegen je hoofd."

Figuur 18: emotieregulering 'boos'

Als de kinderen boos zijn, willen ze echt alleen zijn om af te koelen. Wanneer ze overprikkeld of verdrietig zijn zouden ze ook graag de mogelijkheid hebben om even alleen te kunnen zijn. Toch gaven sommige leerlingen gaven wel aan dat er eventueel één persoon hen mag komen opzoeken wanneer ze zich zo voelen, liefst een heel goede vriend, vriendin of zelfs juf, maar geen groepjes van meerdere kinderen. Bij het ervaren van verdriet is er ook nood aan een rustige, stille omgeving, eventueel ook in de natuur, maar velen kiezen in dit geval liever voor een gezellige binnenruimte. In tegenstelling tot de boze momenten, willen de kinderen wanneer ze zich verdrietig voelen wel wat meer om handen hebben. Ze willen veilig wegkruipen en gaan liggen tussen zachte kussens en zetels. Ze denken dan aan een donkere ruimte, maar wel met enkele lampjes voor de gezelligheid. De rust is wel heel belangrijk. Dit is dus eerder een binnenruimte of een soort overdekte plek, ook mogelijk in de vorm van tentjes.

Figuur 19: emotieregulering 'verdrietig'

4.3 Bevraging leerkrachten: methodologie

De bevraging van de leerkrachten bestond uit twee delen; deel I waren de semigestructureerd diepte-interviews en deel II is een posteronderzoek met sticker elicitation.

4.3.1 Bevraging leerkrachten deel I: interviews

Allereerst werden negen leerkrachten in deel I van het onderzoek elk afzonderlijk bevraagd over hun huidige bevindingen van de staat en het gebruik van de speelplaats om vervolgens hun visie te geven over hoe het beter kan. Er werd hiervoor een vragenlijst opgesteld die vervolgens met iedere leerkracht mondeling overlopen werd. Deze was er om het gesprek te sturen, maar er was voldoende ruimte voor eigen inbreng van de leerkrachten. De bevraging bestond uit vier delen;

1. Algemene bevindingen
2. Gebruik speelplaats door de leerlingen
3. Gebruik speelplaats door de leerkracht – didactische meerwaarde
4. Bestaande voorbeelden

Punt 1 bevroeg de positieve en negatieve aspecten van de speelplaats. Op die manier leerden we de pijnpunten kennen, maar werden we ook gewezen op de kenmerken van de speelplaats die behouden mogen worden, omdat het ook van belang is de positieve kenmerken van de actuele situatie te kennen.

Bij punt 2 'Gebruik speelplaats door de leerlingen' diende de leerkracht een reeks kaartjes te rangschikken. Op de kaartjes stonden activiteiten geschreven zoals spelletjes die de leerlingen mogelijk spelen op de speelplaats. Er waren lege kaartjes voorzien waarop de leerkracht zelf nog een activiteit kon noteren als deze volgens hem/haar nog ontbrak in de reeks. Vervolgens diende de leerkracht de kaartjes te rangschikken naargelang de frequentie dat ze de activiteiten zien plaatsvinden op de speelplaats in de huidige situatie. De ordening ging van 'zie ik veel' naar 'zie ik amper/niet'. Op die manier werd een visueel beeld gevormd van wat er zich afspeelt op de speelplaats. Vervolgens werden dezelfde kaartjes opnieuw gerangschikt, dit maal van 'hebben de kinderen veel nood aan volgens mij' tot 'hebben de kinderen amper nood aan volgens mij'. Dit zorgde dan weer voor een visualisatie van de noden van de leerlingen vanuit de ogen van de leerkrachten. De volledige vragenlijst voor de interviews is toegevoegd in bijlage IV.

In punt 3 werd gepolst naar de manier waarop de leerkrachten al dan niet naar de speelplaats trekken tijdens de lessen om de leerstof daar te behandelen. Het was belangrijk dit te bevragen aangezien het nut hiervan blijkt in het literatuuronderzoek. Hier wordt getoetst wat hun eventuele verzoeken zijn om in de toekomst, met de vernieuwde speelplaats, vaker in openlucht les te geven.

Tot slot was de vraag in punt 4 welke concrete bestaande voorbeelden de leerkrachten goed vinden en of die ook zouden passen op deze speelplaats.

4.3.2 Bevraging leerkrachten deel II: posteronderzoek

Later werden er vier posters vol met afbeeldingen samengesteld. Het doel van het posteronderzoek is om op een eenvoudige, snelle en anonieme manier te achterhalen op welke wijze de leerkrachten de speelplaats zouden willen betrekken gedurende de lessen. Het is de bedoeling om van de speelplaats ook

een educatieve plek te maken, waarop kinderen spelenderwijs dingen leren, al dan niet tijdens de les.

Naar buiten trekken met kinderen heeft een goede invloed en daar moet veel meer op worden ingezet (De Mets, 2019). Dat kan natuurlijk alleen als de speelplaats zich daar ook toe leent en voldoende aanleidingen bevat om leerrijk te zijn. Iedere poster had een andere onderzoeksvraag;

- Poster 1: *Waar zou u met de leerlingen heen gaan tijdens de les rekenen?*
- Poster 2: *Waar zou u met de leerlingen heen gaan tijdens de les taal?*
- Poster 3: *Waar zou u met de leerlingen heen gaan tijdens de les WO?*
- Poster 4: *Ziet u hier nog wat in? Noteer waarom of deel nieuwe ideeën op deze poster!*

Iedere poster werd voorzien van andere afbeeldingen met daarop diverse speelplaatsideeën afgebeeld. De volledige posters zijn bijgevoegd in bijlage VI, als ook het bijhorend instructieblad. Er werden groene, rode stickers voorzien voor de leerkrachten van de verschillende klassen. De groene stickers waren genummerd van 1 tot en met 3. Onderstaande afbeelding geeft de instructies bij de stickers weer.

Betekenis stickers:

Kleef op iedere poster **zeker 3 groene stickers**. Ze zijn genummerd!

= indien dit zich op de speelplaats bevindt, zou ik het inzetten/gebruiken tijdens de les en ik zie hierin een didactische meerwaarde voor mijn lessen

1 = DIT HEEFT MIJN VOORKEUR!

2 = HEEL GRAAG!

3 = GRAAG!

Het aantal rode stickers mag je zelf bepalen.

● = dit idee mag volledig geschrapt worden, is niet relevant/bruikbaar tijdens de les

Figuur 20: instructies groene en rode stickers posteronderzoek

Met de groene stickers duiden de leerkrachten hun voorkeuren dus aan. Ze kleven een groene sticker bij de speelplaatsideeën die ze zouden gebruiken tijdens de lessen. Nummer één geeft dan aan wat het meest de voorkeur heeft. Nummers 2 en 3 willen ze ook graag zien op de speelplaats, maar staan niet op de eerste plaats. Met de rode stickers kunnen ze ook aanduiden welke ideeën absoluut mogen geschrapt worden. Dit is minstens even belangrijk. Overbodige zaken worden er zo uitgefilterd.

Voor de turnleerkrachten werden er blauwe stickers voorzien, omdat zij natuurlijk geen taal, rekenen of WO geven. Met de blauwe stickers geven zij weer welke speelplaatsideeën ook voor de les turnen interessant zouden zijn. Hun stickers zijn zo duidelijk te onderscheiden van de stickers van de andere leerkrachten. Dit is belangrijk omdat de voorbeelden wellicht anders gebruikt

zullen worden tijdens de turnles, dan tijdens een andere lessen. Op die manier zien we onmiddellijk welke attributen of verfraaiingen voor de meeste gebruikers nuttig zullen zijn.

Figuur 21: instructie blauwe stickers posteronderzoek

Op poster 1 waren bijvoorbeeld elementen te zien zoals een heel groot telraam, een honderdveld geschilderd op de grond, cijfers en geometrische vormen geschilderd op de muren om bijvoorbeeld met een bal tegenaan te gooien en nog veel meer. Poster 2 waarbij alles om 'taal' draait, bevatte ideeën van spelletjes waarbij kinderen in interactie moeten gaan met elkaar, bijvoorbeeld met letters in vaste en losse vorm om woorden te vormen.

Figuur 22: letters op klinkers

Figuur 23: rad met woorden

Bij de derde poster met als onderwerp 'WO' was er veel variatie aanwezig, net zoals dat ook het geval is in de onderwerpen die bij dit vak aan bod komen. Er zijn weerstationnetjes afgebeeld en schilderijen op de grond van planeten, windrozen, wereldkaarten en nog veel meer. Tot slot was er nog een algemene poster met losse ideeën die niet onder één vak konden geplaatst worden. De voorbeelden hierop waren voornamelijk gericht op creativiteit en zijn toepasbaar op veel verschillende manieren. Er was op deze poster bovendien voldoende witruimte gelaten zodat de leerkrachten zelf nog ideeën of bedenkingen konden neerschrijven.

Al deze voorbeelden kunnen op diverse manieren ingezet worden tijdens de les, maar kunnen ook door de leerlingen gebruikt worden tijdens de pauze. Ze geven voldoende vrijheid om er zelf spelletjes rond te bedenken en eigen regels op te stellen. Het gaat dus niet noodgedwongen om rekenen als er cijfers op de muur staan afgebeeld. Het kunnen ook punten zijn die er gescoord kunnen worden door de bal er tegenaan te werpen.

Figuur 24: speelplaatsidee, 'doe-mij-na'

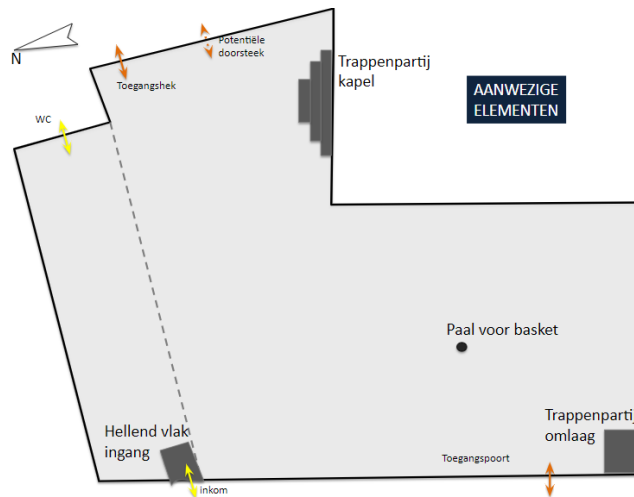
Figuur 25: speelplaatsidee, cirkels met cijfers op muur

4.4 Bevraging leerkrachten: resultaten

4.4.1 Pijnpunten en noden

Negen leerkrachten werkten enthousiast mee aan de bevraging over de speelplaats. Iedere leerkracht werd afzonderlijk bevestigd, waardoor de overeenkomsten en verschillen al snel duidelijk werden. De mening over de huidige toestand is redelijk eensgezind en het verschil zit voornamelijk in de ideeën voor de vernieuwingen, die later beschreven worden. We merkten bezorgdheid bij de leerkrachten over de toekomst van de speelplaats. Dit was merkbaar aan de manier waarop ze stuk voor stuk direct enkele frustraties uitten over de situatie zoals ze nu is. Enkelen hadden zelfs al een geschreven briefje klaarliggen met hun persoonlijke wensen en ideeën opgenoteerd. Ze hopen allemaal dat er verbetering op komst is, maar zien nog niet in hoe of wanneer dit dan zal gebeuren. Ze willen in ieder geval betrokken worden bij het proces.

Tijdens de bevraging werd er een duidelijk beeld gevormd van het gebruik van de speelplaats door de leerlingen en leerkrachten op dit moment, bekeken vanuit het oog van de leerkrachten. Figuur 26 geeft een grondplan weer met daarop de vaste elementen die zich op de speelplaats bevinden. Het viel op dat de leerkrachten het eigenlijk allemaal eens dat de huidige situatie van de speelplaats uitermate slecht is. De verschillen zaten voornamelijk in de ideeën over de noden van zowel de leerlingen als de leerkrachten, vanuit het oog van de leerkrachten en in de manier waarop dit zou kunnen uitgewerkt worden op korte of lange termijn.

Figuur 26: grondplan met aanwezige vaste elementen

Ieder interview werd geopend met de vraag de speelplaats in enkele kernwoorden te omschrijven. Het viel op dat de leerkrachten zeer ontevreden zijn met de toestand van de speelplaats. Ze moesten niet lang nadenken over een antwoord op deze openingsvraag. De speelplaats werd als volgt beschreven;

Saai, niet uitnodigend, grijs, kaal, ingesloten, chaotisch, koud, ongezellig, triest, hard, klein, stenen, slechte ondergrond, niet aangekleed, gevaarlijk (ondergrond ongelijk en hard + afdak in slechte staat), conflictrijk omwille van weinig afleiding en beleving en zelfs gelijkend op de binnenkoer van een gevangenis.

Een positief woord zat er hier niet tussen en de frustraties werden onmiddellijk duidelijk gemaakt. De volgende vraag was om toch een positief kenmerk te benoemen. De leerkrachten konden na diep nadenken allemaal toch eenzelfde positief aspect aanhalen, namelijk de overzichtelijkheid van de speelplaats. Het is nu dan ook één groot kaal vlak dat zo goed als volledig ommuurd is. De leerkrachten gaven aan dat ze conflicten, die zich regelmatig voordoen, snel kunnen opmerken, want de kinderen kunnen zich immers nergens verstoppen. Enerzijds gaven ze de indruk dat dit overzicht graag behouden wordt, want ze willen de situatie op de speelplaats onder controle hebben. Tegelijkertijd vinden ze de overzichtelijke speelplaats zonder verstoppelijken ook juist een werkpunt. Hoe moet er anders verstoppertje gespeeld worden?

Er kwamen drie zaken als grootste pijnpunten van de speelplaats naar voren. Allereerst de harde, ongelijke ondergrond waardoor kinderen vaak vallen en zich kwetsen of kledij beschadigd geraakt. Het werd vaak als gevaarlijk beschreven. Een tweede groot pijnpunt werd al aangehaald, namelijk dat er regelmatig conflicten ontstaan tussen leerlingen. De leerkrachten wijten dit aan het gebrek aan afleiding. Er is niets om handen en de kinderen hebben enkel elkaar. Een derde factor die dagelijks voor conflicten zorgt en ook door iedere leerkracht als probleemsituatie werd aangehaald is het voetballen op de speelplaats. Het is zowat het enige spel dat momenteel gespeeld wordt tijdens de speeltijden, maar het overheerst en zorgt volgens de leerkrachten iedere speeltijd voor problemen. De situatie van het voetballen werd reeds uitgebreid toegelicht in het gedeelte *spelvariatie*.

Tot slot geven de leerkrachten ook aan dat er een groot gemis is van natuurlijke elementen. Er wordt dan direct verwezen naar de kloostertuin die grenst aan de speelplaats, maar momenteel niet toegankelijk is. Gedurende korte tijd is deze wel in gebruik geweest en er zijn al plannen voor de toekomst om deze terug te integreren en ook te verbinden met de verharde speelplaats. Hier zou dan ook een opfrissing nodig zijn. Deze scriptie focust echter op de verharde speelplaats.

We zagen dat de nood aan meer groen echt wel hoog is. De leerkrachten zijn zich bewust van de vele troeven die de buitenlucht en natuurlijke elementen hebben voor kinderen. Hoewel er nu echt nog weinig geëxperimenteerd wordt met buiten lesgeven, beseffen de leerkrachten dat buiten leren veel voordelen kan hebben. Dit komt overeen met wat de literatuur ons leert. Outdoor learning zorgt voor onderzoekend, zintuiglijk en ervaringsgericht leren. De kinderen gaan veel meer dingen spontaan leren en gaan zelf dingen ontdekken (MOEV, 2021).

4.4.2 Speelplaatsideeën voor de vernieuwde speelplaats

Hierna volgen persoonlijke ideeën die leerkrachten reeds hadden bedacht. De meeste leerkrachten waren zelf echt al langere tijd aan het nadenken over interessante vernieuwingen. Ze waren dan ook erg enthousiast om deze te delen tijdens de interviews. Het viel op dat de meeste leerkrachten de vernieuwingen onmiddellijk naar de kloostertuin zouden willen verplaatsen. Een tuin is voor velen meer uitnodigend en ook een rustgevende plek.

Eigenlijk zagen ze weinig mogelijkheden in het vernieuwen van de verharde speelplaats. Net daarom is er dan ook dit onderzoek en de samenwerking in het algemeen.

De resultaten van alle diepte-interviews werden gebundeld per categorie. Er werden 8 categorieën gemaakt. Per categorie volgt hieronder een bespreking van de bevindingen die uit de interviews voortkwamen, samen met enkele persoonlijk citaten van de leerkrachten. De frequentie waarin er aangegeven werd dat er nood was aan een onderwerp binnen een bepaalde categorie is aan de hand van een bepaald aantal iconen gevisualiseerd. Het overzicht hiervan bevindt zich in 4.4.3.

Meer natuur

Er zijn weinig tot geen educatieve elementen aanwezig op de speelplaats. Momenteel staat niet iedere leerkracht er evenveel voor open om buiten les te geven, maar er is wel nieuwsgierigheid merkbaar naar de mogelijkheden. De eerste leerkracht die geïnterviewd werd, was H.S. en zij stond erop dat er een weerstationnetje moet worden voorzien om in te zetten tijdens de lessen. Hierbij kunnen de leerlingen leren over de temperatuur, de windrichtingen en alle andere veranderingen in het weer. Zoals hieronder te zien is, kan dit ook een creatief, zelfgemaakt weerstation zijn waarop de leerlingen het weer van die dag kunnen aanduiden.

Figuur 27: weather station

Figuur 28: weerstation zelfgemaakt

Figuur 29: weerstation met windhaan

De nood aan groene elementen lijkt hoog en keert in bijna ieder interview weer terug. Waarschijnlijk heeft dit ook te maken met het feit dat de kloostertuin wel aanwezig is en zelfs ooit in gebruik is geweest, maar nu ontoegankelijk is. Iedereen heeft er toen de voordelen van kunnen ervaren en dat was al een heel grote aanvulling op de verharde speelplaats. Helaas is de situatie dan weer veranderd en is enkel de verharde speelplaats in gebruik.

K.M.: "In de kloostertuin stond tot voor kort een grote boom. Toen de tuin in gebruik was, ging ik hier graag onder zitten om te lezen met mijn leerlingen. Zeker in de zomer is dit veel aangenamer dan een warm klaslokaal."

Deze leerkracht oefent tijdens vrije momenten de maaltafels met een balspel. Hij noemt een maaltafel en werpt de bal naar een leerling, deze moet de bal vangen, zo snel mogelijk de oplossing roepen en de bal weer teruggooien. Zo gaat het steeds verder. Dit was één van de weinige voorbeelden van een leerkracht die echt spelenderwijs leerstof inoefent. Het enige attribuut is nu dan de bal, maar met nieuwe aankleding van de speelplaats kan K.M. hier misschien nog verder mee gaan experimenteren en variëren in het spel.

Het ophangen van vogelhuisjes en insectenhôtels kwam ook regelmatig terug, samen met het idee van een soort moestuintje. Eén leerkracht had een voorstel dat nog verder ging hierin.

M.M.: "Ik beseft dat het een grote ingreep is, maar ik zou graag het idee willen meegeven van een boerderijtje met konijnen, cavia's, geitjes,... Er valt erg veel te leren over de dieren, over hun leven, hun voeding, de voortplanting en nog veel meer."

M.M. kent een plaats waar dit reeds bestaat, ook voor kinderen en ziet daarin veel doordelen. Bovendien kunnen kinderen hierdoor leren omgaan met verschillende emoties. Ze krijgen er misschien wel voor het eerst mee te maken.

Door dit bespreekbaar te maken in de klas leren ze dat emoties uiten normaal is en dat iedereen er anders op reageert.

M.M. "Bij de geboorte van dieren zullen de kinderen blijdschap ervaren, maar als een dier ziek wordt of sterft, leren ze dat dit ook een deel van het leven is. Door erover te praten in de klasgroep leren ze hiermee omgaan. De grootste moeilijkheid in het realiseren van een boerderijtje is dat er iemand verantwoordelijk zal moeten zijn voor de verzorging. Anderzijds is het voor de kinderen ook super leerrijk om dit deels op zich te moeten nemen. Daar zou een beurtrol voor kunnen worden uitgewerkt."

Een vereenvoudigde toepassing van een boerderijtje op school zou een kippenren op de speelplaats kunnen zijn. Deze dieren vragen weinig verzorging en het onderhoud van de ren is beperkt. Op die manier zijn er toch dieren aanwezig op school en kan dit voorstel toch geïntegreerd worden. Bovendien kan het vinden van een ei of het broedproces van ei tot kuiken voor heel wat plezier zorgen en er kunnen lesjes rond opgebouwd worden.

Bankjes

Er zijn momenteel enkel stenen banken aanwezig, maar dit is onvoldoende voor de grote hoeveelheid leerlingen. De voorkeur lijkt uit te gaan naar een groot aantal fel gekleurde banken, zowel losse bankjes als picknicktafels. Deze kunnen dan ook weer gebruikt worden om buiten te eten tijdens de middagpauze, of tijdens buitenlessen. Naast voldoende zitplaatsen is er niet veel meer nodig om een buitenklas in te richten.

Het idee van een 'speeddatebank' of 'babbelbank' ontstond ook doorheen de gesprekken. Dit kan op verschillende manieren opgevat en ingevuld worden.

M.M.: "Een babbelbank kan een plek zijn waar leerlingen elkaar ontmoeten. Wanneer iemand zich alleen voelt kan hij of zij daar gaan zitten. Voor andere kinderen is dit een signaal dat die leerling graag een even met iemand zou willen praten. De definitieve naam van deze bank kan je de leerlingen ook zelf laten bepalen. Zo wordt het echt iets van hen."

E.V. en H.F. hadden ongeveer hetzelfde idee en noemden de bank een 'speeddatebank'. Een plek waar je op een makkelijke snelle manier nieuwe kinderen kan leren kennen en vriendjes kan maken.

Rustige plek, afzonderingsplek

De nood aan rust is hoog, dat is al vaker aangegeven in dit onderzoek. De voorstellen zijn dan ook uitgebreid en divers. De leerkrachten vragen een onderscheid te maken tussen een rustige plek waar nog spelactiviteiten toegelaten zijn en een rustige zone die echt volledig vrij is van prikkels en afleidingen. In die eerste rustige zone mogen minder actieve spelletjes gespeeld worden zoals gezelschapsspelletjes, rollenspelletjes, tekenen, babbelen,...

De prikkelvrije plek dient om volledig tot rust te komen. Hier moeten kinderen ook echt helemaal alleen kunnen zitten zonder afleiding van andere kinderen. Er

mag geen lawaai zijn en zeker geen activiteit. Er zal hier dan ook niets van speelgoed aanwezig zijn. Deze is niet te verwarren met de time-outzone die zo dadelijk aan bod komt.

Activiteit

De heel actieve spelvormen moeten uiteraard niet verbannen worden. Het is juist belangrijk dat er voor deze spelletjes ook een specifieke zone voorzien wordt. Er moet voor de leerlingen een heel duidelijk onderscheid zijn tussen de actieve zones en de rustige zones. De leerkrachten hebben als voorkeur om de rustige zones naar de tuin te verplaatsen en de actievere spelvormen op de verharde speelplaats te plaatsen, mits alle nodige aanpassingen natuurlijk.

Afgebakende zones

Dit brengt dan het volgende met zich mee. Leerlingen kunnen dat onderscheid alleen maar maken als de verschillende zones duidelijk afgebakend worden. De meeste leerkrachten achten geschilderde lijnen daar al voldoende voor. Anderen denken dat er meer nodig is. Rondom het voetbalveld zouden ze eerder een omheining plaatsen en bepaalde rustige zones zien ze liever overdekt of zelfs als een binnenruimte in een gebouw.

De afbakening van het voetbalveld stond voor iedere leerkracht op de eerste plaats, omdat het verspreiden van het spel over de hele speelplaats nu zo een grote oorzaak voor conflicten is. Er zijn voortdurend ruzies omdat het niet duidelijk is wanneer de bal 'uit' is en de hele speelplaats wordt door de voetballers ingepalmd. Dat is storend voor de kinderen die niet van voetbal houden en bovendien zelfs gevaarlijk door het tegen elkaar op rennen en de rondvliegende ballen zoals eerder aangegeven. Een afscheiding bestaat ook in de vorm van een soort 'voetbalkooi'.

Een minstens even belangrijk punt was creëren van een heel duidelijk afgebakende time-out zone. Als een leerling na een ruzie of gevecht afgezonderd moet worden, wordt deze meestal willekeurig met het gezicht naar een muur geplaatst. Voor andere leerlingen is het niet altijd duidelijk dat deze leerling 'gestraft' is waardoor ze naar de leerling toe komen. Ze vragen waarom de leerling daar staat en of hij/zij niet wil komen meespelen. Dit zijn juist prikkels die vermeden moeten worden bij de leerling die daar geplaatst is om af te koelen. Een simpel afgebakend vakje of een kruis op de grond kan volgens leerkrachten volstaan om duidelijk aan te geven dat deze leerling in een time-outzone staat en met rust gelaten moet worden tot de leerkracht hem/haar er weer uit haalt.

Afdak, afgesloten/overdekt gedeelte

De aanwezigheid van een afdak is nodig, vooral wanneer het regent. Momenteel is de regel echter dat de volledige lagere graad onder het afdak moet spelen tijdens de pauze. Als de gehele speelplaats in gebruik is, is er al wanorde. Door alle leerlingen samen onder het afdak te plaatsen ontstaat er echt enorme chaos.

De leerkrachten pleiten voor een uitbreiding van het afdak of een extra afdak op een andere plek, al kon niemand heel specifiek een plek bedenken waar dit goed zou passen. Er werd ook gedacht aan zeilen in de plaats van een vast afdak. Concrete ideeën zijn er dus nog niet op dit vlak, maar een afdak moet dus zeker wel deel uitmaken van de nieuwe speelplaats.

Niveaueverschil

De leerlingen spelen nu vaak op de trapjes aan de kapel. Dat is de enige zone met niveaueverschil op de speelplaats, maar is dan ook zeer populair. De leerkrachten denken dan ook aan manieren om deze uit te breiden zodat het nog meer als podium kan gebruikt worden wanneer de leerlingen dansen of toneelspelen. Bij de plannen om de lager gelegen kloostertuin en de verharde speelplaats met elkaar te verbinden, bestaat het idee om de bogen in de muur (afb...) open te maken en er bijvoorbeeld een glijbaan in te plaatsen, of een klimmuur om van de ene zone naar de andere te gaan op een speelse, avontuurlijke manier. Het zou zonde zijn om gewoon een trapje te plaatsen, dan zouden de kinderen deze weer op manieren gebruiken waarvoor die niet bestemd is. Nog een ander idee op vlak van niveaueverschillen is het aanleggen van heuvels. Die heuvels kunnen dan weer op verschillende manieren aangekleed worden, met glijbanen, klimtouwen, tunnels er onderdoor,...

Figuur 30: bogen in muur tussen verharde speelplaats en kloostertuin

Klimmogelijkheden

Verbonden aan de niveaueverschillen, zijn de klimmogelijkheden. Er werden al een paar opties genoemd bij de doorgangen tussen de twee zones en op de heuvels. De leerkrachten zijn voorstanders van klimtuigen en klimparcours op de speelplaats, mits een nieuwe, zachte en vooral veilige ondergrond. Ze zijn ook allemaal van mening dat die klimtuigen niet al te groot hoeven te zijn. Dit om te voorkomen dat de speelplaats een speeltuin wordt. Deze visie komt volledig overeen met de theorie uit de literatuurstudie (DeKeyser, 1998 in Gielen, F. et al, 2008).

Creativiteit

De saaie, grijze speelplaats zou een plaats moeten worden waar de kinderen hun fantasie en creativiteit de vrije loop kunnen laten gaan. Momenteel is daar geen sprake van, maar eigenlijk kunnen de leerlingen daar zelf weinig aan doen. Er

zijn geen materialen om creatief mee aan de slag te gaan. Het enige waarmee ze dat toch proberen te doen, is met stenen die ze gevonden hebben op of rondom de speelplaats en die ze als 'krijtsteen' gaan gebruiken. Dan blijft het eigenlijk vooral nog beperkt tot het tekenen van hinkelpaden. De speelplaats kan juist echt wel kleur gebruiken.

H. B.: "De creativiteit moet gestimuleerd worden, bijvoorbeeld met behulp van krijtborden. Ik merk dat er weinig creativiteit vanuit de leerlingen zelf komt tijdens de les. Misschien komt dit meer naar boven in de klas als hun creativiteit tijdens de speeltijd geprikkeld wordt."

De voorstellen van leerkrachten draaiden dan ook voornamelijk rond stoepkrijt en krijtborden. Tekenen op papier zou ook meer aan bod kunnen komen in combinatie van het voorzien van veel meer zitplaatsen. Aan picknickbanken zouden kinderen kunnen tekenen, samen of alleen. Als deze banken dan ook nog eens vrolijke kleuren hebben en in een stimulerende omgeving geplaatst worden, dan zal de creativiteit bij de kinderen zeker geprikkeld worden.

De leerlingen zouden zelfs kunnen helpen bij het verven of versieren van banken of andere elementen op de speelplaats. Dit is dan een grotere, gezamenlijke activiteit en de leerlingen krijgen het gevoel dat zij ook hun steentje hebben bijgedragen aan der vernieuwde speelplaats. Bovendien hoeft dit niet iets te zijn wat éénmalig gebeurt. Eens om de zoveel tijd zouden bankjes een nieuwe verflaag kunnen krijgen of laat hen af en toe een nieuwe naam bedenken voor de babbelbank, want ook dat is creatief denken. Leerlingen ontdekken zo misschien wel een nieuw talent. Sommigen zullen erachter komen dat ze super goed kunnen tekenen, anderen zijn op taalvaardig vlak creatief en bedenken de gekste, origineelste namen voor bepaalde elementen of zones.

Los speelgoed

Bij creatieve activiteiten hoort ook vaak los speelgoed. Net zoals bij balsporten, touwtje springen. Er werd al ooit geëxperimenteerd met speelkoffers waarin los speelgoed zat. De ervaringen zijn verdeeld.

E.V. en H.F.: "De speelkoffers waren echt een probleem, het meeste speelgoed ging stuk of verloren. Dat zien we niet meer zitten."

Sommige leerkrachten wilden er door de slechte ervaringen liever niet meer mee aan de slag. Anderen geloven erin dat het mogelijk is, mits degelijk materiaal en concrete afspraken rond het gebruik.

K.M.: "De speelkoffers vielen wel goed in de smaak bij de kinderen, maar het speelgoed ging snel stuk. Toch zou het mogelijk moeten zijn om deze opnieuw in te voeren als er degelijk speelgoed wordt uitgezocht en er duidelijke afspraken rond de speelkoffers gemaakt worden."

De matige kwaliteit van het speelgoed in de koffers zou ook te wijten zijn aan het eerder vernoemde geldbedrag dat iedere leerkracht jaarlijks mag besteden. Volgens velen is dit bedrag veel te laag om duurzaam speelgoed aan te schaffen. Toch is dit haalbaar. Leerkrachten zouden bijvoorbeeld samen kunnen overleggen wie wat aanschaft en of er eventueel samengelegd kan worden. Zo

koopt niet iedereen eenzelfde goedkope bal aan, maar kan er beetje bij beetje een voorraad speelgoed opgebouwd worden die wat meer divers is en ook langer zal meegaan. Als dit weer in de vorm van speelkoffers zal gebruikt worden, moeten er concrete afspraken komen. Iedere klas zou een aparte koffer kunnen hebben, maar om onenigheden tussen de klassen te vermijden, wordt er beter ingezet op speelgoed waar iedereen recht op heeft, een gezamenlijke speelkoffer dus. Als er wat uitgeleend wordt, dienen leerlingen dit aan te geven aan een leerkracht en het speelgoed moet na de pauze weer ingeleverd worden. Indien er dingen stuk of verloren gaan, moet er onderzocht worden hoe dit is gebeurd. Dit kan natuurlijk voorvallen, maar kinderen moeten zeker leren om verantwoordelijk om te gaan met spullen, zeker als deze niet van hen zijn.

Een andere optie is dat iedere klas speelgoed heeft in één bepaalde kleur, bijvoorbeeld overeenkomstig met de klasdeur. Iedere klas heeft namelijk een opvallende kleur deur. Op die manier kan het speelgoed per klas worden gerangschikt en bewaard, maar zal er weinig afgunst zijn naar andere klassen toe omdat enkel de kleur van het speelgoed verschilt.

Als er voldoende speelgoed aanwezig is, hoeven leerlingen ook niets van thuis mee te brengen. Dit zorgt al snel voor ruzies. Kinderen delen hun eigen speelgoed niet altijd even graag met iedereen en er kunnen discussies ontstaan als er wat misloopt met hun eigen materiaal op school.

Prikkels ervaren

Dit is een overkoepelend gegeven dat steeds terugkeert bij alle gespreksonderwerpen. De speelplaats biedt veel te weinig prikkels en leerkrachten geven aan dat er gewoonweg niets om handen is voor de leerlingen. Er werden diverse interessante voorstellen gedaan door de leerkrachten.

4.4.3 Overzicht

<p>Natuur, groen, bomen, (dieren) Intensiteit: II</p> <p>Hoe?</p> <ul style="list-style-type: none"> - Grote boom om onder te zitten, in de schaduw: les of ontspanning - Grasveld (tuin) - Rondwandelen in het groen; rust - Boerderijtje (dieren → leerrijk, leren omgaan met levende wezens, geboorte, sterfte, verzorging, verantwoordelijkheid) 	<p>Zitplaatsen Intensiteit: II</p> <p>Hoe?</p> <table border="0" style="width: 100%;"> <tr> <td>- Banken (los)</td> <td>- Kussentjes</td> </tr> <tr> <td>- Picknicktafels</td> <td>- Trappen</td> </tr> <tr> <td>- Boomstronken</td> <td>- Stimuleren van ruilspelletjes</td> </tr> </table>	- Banken (los)	- Kussentjes	- Picknicktafels	- Trappen	- Boomstronken	- Stimuleren van ruilspelletjes
- Banken (los)	- Kussentjes						
- Picknicktafels	- Trappen						
- Boomstronken	- Stimuleren van ruilspelletjes						
<p>Een rustige plek, afzonderingsplaats Intensiteit: I</p> <p>Hoe?</p> <ul style="list-style-type: none"> - Babbelbank - Speeddate bank - Afgezonderd hoekje - Tentjes - Mag niet gespeeld worden 							

Beweging, activiteit

Intensiteit: IIIII

Hoe?

- Tik-spel tegen muur
(gekleurde vlakken, = twister, maar met handen → tikken op kleuren in juiste volgorde)
- Matten: handstand op doen tegen de muur
- Parcours geschilderde figuren (handjesvorm op de muur en voetjesvorm op grond geschilderd)
→ parcours volgen, tijdens speeltijd/tijdens de les = *school sensory path*
→ leerling die niet kan focussen in klas parcours laten afleggen
- Start- & finishlijn, racebaan
- Glijbaan in doorgang naar tuin
- Voetbal, basket, verstopplekken voor verstoppertje

Afgebakende zones – overkoepelend, algemeen

Hoe?

- Lijnen voetbalveld
- Afgelijnde vakken per activiteit
- Onderscheid actieve zones/rustige zones
- Time-out zone voorzien → leerlingen apart kunnen plaatsen op een manier waarop andere leerlingen zien dat zij de leerling die afgezonderd is gerust moeten laten

Afdak, afgesloten/overdekte delen –

overkoepelend, algemeen

Hoe?

- Groter afdak
- Meer dan één afdak
- Met zitmogelijkheden
- Grote zeilen i.p.v. vast afdak
- Eventueel in de tuin
- !
- Bij regen nu: alle leerlingen onder het afdak
- Te weinig ruimte, chaos door voetballers,...

Niveaoverschil, trappen

Intensiteit: III

Hoe?

- Trappen (als podium)
- Heuvels, bergjes
- Hellingen (met klimtouw)
- Glijbanen (harde speelplaats → tuin)

Klimmogelijkheden

Intensiteit: IIIII

Hoe?

- Baren om aan te hangen, rond te draaien
- Klimparcours
- Klimmuur

!

- Er wordt nu geklommen op basketringen, goals, omheining,...
- kan gevaarlijk zijn

Creativiteit

Intensiteit: II

Hoe?

- Krijtborden
- Stoepkrijt
- Tafels waaraan ze kunnen zitten en tekenen of andere creatieve bezigheden kunnen uitoefenen

Los speelgoed

Intensiteit: III

Hoe?

- Ballen
- Springtouwen
- Skates
- Koffers met speelgoed, gedeeld/per klas
- Gezelschapsspelen

!

- Getest in verleden
- Dingen gaan stuk, verloren
- Weinig afspraken rond aanschaf/gebruik/...
- Geen investeringen in degelijk speelgoed

Prikfels ervaren – overkoepelend, algemeen

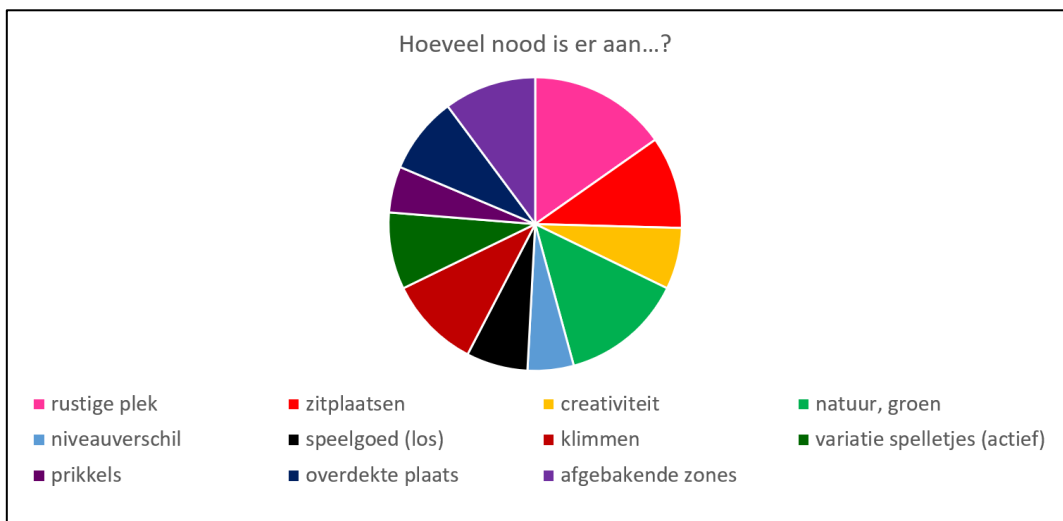

!

- Leerkrachten geven aan: 'Er is niks', 'Er is geen uitdaging'
- Veroorzaakt ruzies, kinderen ervaren enkel prikfels veroorzaakt door andere leerlingen

Hoe?

- Kleuren
- Challenges/uitdagende/(klim)parcours spelletjes met een doel, competitief →
- Parcours richting schoolpoort (spelend aankomen + naar huis gaan)
- Uitnodigende elementen, veel speelmogelijkheden
- Prikfels door natuurlijke elementen (groen, vogeltjes,...)

In een cirkeldiagram werden nog eens alle noden samen gevisualiseerd. De nood aan rustige plaatsen, natuurlijke elementen en afgebakende zones springen er dan weer duidelijk uit. Dit staat ook in verband met de grootste pijnpunten die we in het begin hebben opgesomd, namelijk; de harde ondergrond, het gebrek aan groen en de voortdurende conflicten.

De harde ondergrond kan gedeeltelijk verholpen worden door meer natuur toe te voegen, bijvoorbeeld meer gras dan klinkers en beton. De afgebakende zones gaan zorgen voor minder conflicten en maken het mogelijk om rustige plekken te creëren en deze volledig los te halen van de actieve ruimtes.

4.5 Leerlingen en leerkrachten: vergelijking

Nadat beide groepen gebruikers uitvoerig zijn bevraagd en alle resultaten overlopen zijn, kunnen we een analyse maken van de overeenkomsten en de verschillen. De bedoeling was om niemand beïnvloed te laten geraken en dat is

de reden waarom alle bevragingen afzonderlijk zijn verlopen. Zeer opvallend is toch wel de grote hoeveelheid overeenkomsten. Zowel de kinderen als de leerkrachten hebben de nood aan rustige plaatsen vooropgesteld. Dit hangt samen met het feit dat zij voetbal allemaal als de grootste storende factor zien. Zelf de voetballers ervaren de problemen. Deze gelijkgestemdheid is een goede basis om van te vertrekken voor de uitwerking van de nieuwe speelplaats.

Mogelijkheden voor conflicten worden gezien in het nakomen van afspraken die opgesteld zullen worden. Momenteel zijn die er niet en het zal voor iedereen zoeken worden wat werkt. Waarschijnlijk zal dit ook wat tijd nodig hebben en zal er wat geëxperimenteerd moeten worden.

De leerlingen willen eigenlijk allemaal super graag buiten leskrijgen. De meeste leerkrachten staan hier echter nog twijfelachtig tegenover, onder andere omdat ze er nog maar weinig in geëxperimenteerd hebben en wat onzeker zijn om buiten het klaslokaal te treden met de leerlingen. De balans tussen spelen en leren moet er zijn, maar leerkrachten mogen niet vergeten dat buitenspelen automatisch leidt tot een betere ontwikkeling door de verschillende speel-, beweeg- en leeransen (MOEV, 2021). Alle prikkels die kinderen buiten krijgen worden omgezet in nieuwe ervaringen en kennis. De theorie van in de klas wordt omgezet in praktijk en onderzoek leert ons dat kinderen op die manier meer en beter gaan onthouden. Bovendien bevordert het de sociale ontwikkelingen van kinderen enorm. Meerdere onderzoeken bij succesvolle herinrichtingen van speelplaatsen hebben immers de verwachtingen ingevuld en tonen de positieve veranderingen. Leerlingen kunnen zich beter concentreren en er zijn positieve evoluties merkbaar in hun ontwikkeling (De Vries, 2013). Bovendien worden ze zich meer bewust van de natuur en leren ze het belang om daar goed mee om te springen. Iets wat in tijden van klimaatveranderingen zeker niet onbelangrijk is. Het is immers de volgende generatie die misschien wel voor verandering kan zorgen.

5. Ontwerpen

In samenwerking met studenten van 2BA architectuur werden er enkele voorstellen uitgewerkt voor de aanpak van de speelplaats, zowel op korte als lange termijn. Als onderzoeksopdracht binnen het vak *humane wetenschappen* maakten zij ontwerpen voor de speelplaats van de school, vertrekkende vanuit het vooronderzoek van deze masterthesis. De groepen zullen hierna benoemd worden als groep 1, 2, 3 en 4.

- Groep 1: Kato Bex, Heleen Das, Julie Kuppens, Eleni Malicheff, Emma Vanquaethoven
- Groep 2: Laika Kolmer, Jarle Moreels, Kobe Vervoort, Lotte de Munck, Franklin Arickx
- Groep 3: Leander Vercaigne, Emma Pauwels, Merel Dessent, Zoë Kerkhofs, Luca Scanio
- Groep 4: Margot Delbare, Mirte Gielen, Noa Lodewyckx, Silke Vanherck, Tine Verheyen, Marie Verjans

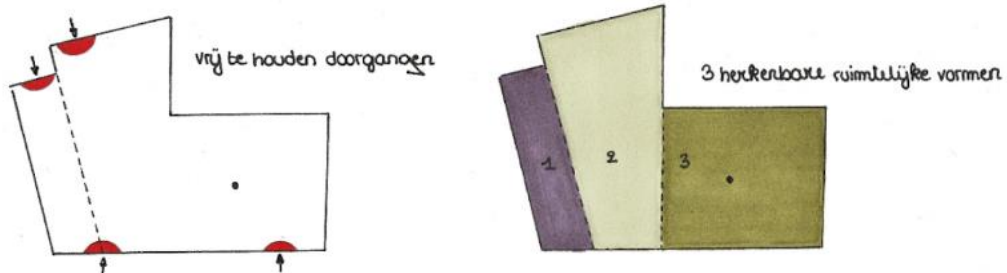
5.1 Overzicht ontwerpen

Allereerst staat hieronder een overzicht van alle grondplannen die als ontwerp uit de groepsopdrachten zijn voortgekomen. Daarna wordt er ingezoomd op enkele voorstellen die het meest aansluiten bij de bevindingen van het onderzoek.

Figuur 31: overzicht ontwerpen

Op de grondplannen van figuur 32 en 33 uit de analyse van groep 2 werd overzichtelijk afgebeeld met welke elementen er rekening gehouden moet worden bij ieder ontwerpvoorstel.

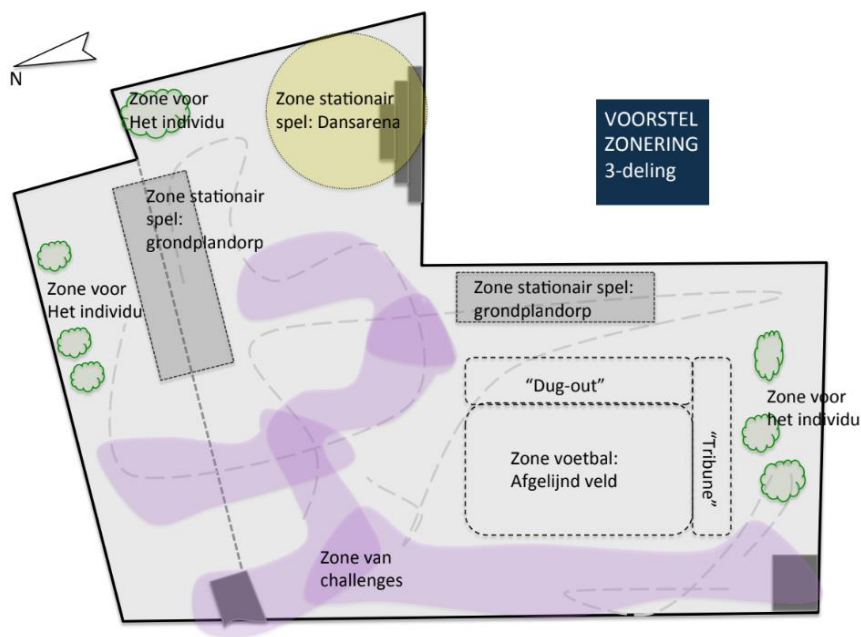
Figuur 32: vrij te houden doorgangen

Figuur 33: 3 herkenbare ruimtelijke vormen

5.2 Ontwerpen korte termijn

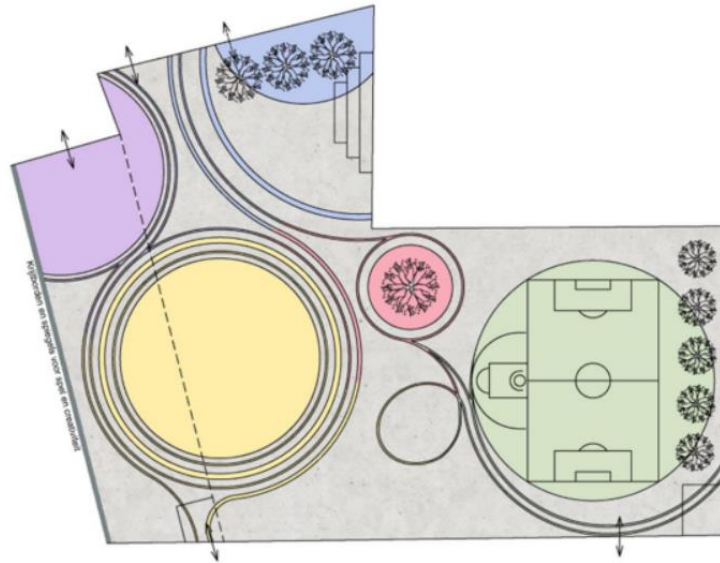
De voorstelling hieronder op figuur 34, ontworpen door Dr. Ruth Stevens, is een zoneringsplan gebaseerd op het gebruik van de speelplaats vandaag de dag. Bepaalde zones hebben hun locatie behouden, maar de verbetering zit in

duidelijke afbakeningen, het toevoegen van zones voor het individu en de aankleding van de zones om de spelactiviteiten te bevorderen. De zone van het 'vrij spel' is geëvolueerd naar een meer gevarieerde zone. Er bevindt zich een zone met challenges in de vorm van een soort parcours, tussen en rond de andere zones. De locatie van de voetbalzone blijft behouden, maar het veld wordt afgelijnd en ook losgetrokken van de wanden, zodat er rondom het voetbal veld nog ruimte is voor kinderen om rustig te wandelen, zitten babbelen,... of om de challenges nog verder te laten doorlopen. Deze vrije ruimte wordt dus een soort 'wanderzone'. Het creëren van een tribune en dug-out zal zorgen voor een buffer tussen het drukke voetbal veld en de activiteiten errond, langs de wanden. De tribune kan gewoon een afgelijnde zone zijn, maar kan ook driedimensionaal met hoogteverschillen uitgewerkt worden.

Figuur 34: voorstel zonering obv 4 types

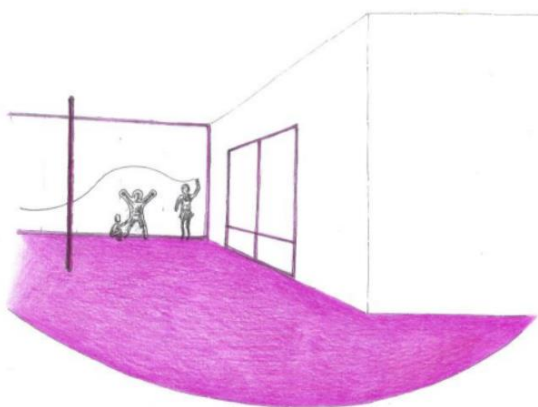
Het ontwerp van groep 3 voor veranderingen op korte termijn bestaat uit emotiehoeken in de vorm van grote gekleurde cirkels die geverfd worden op de speelplaats. Iedere kleur staat voor een andere emotiebeleving.

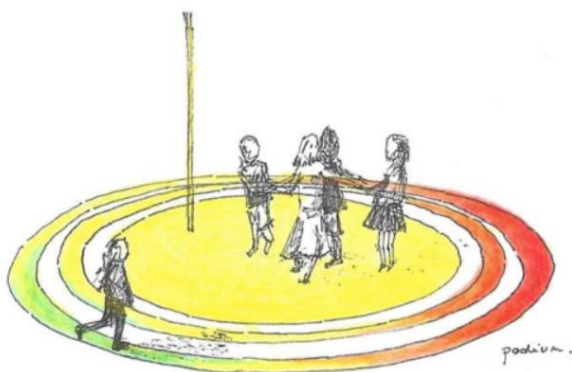
Figuur 35: emotiecircels (groep 3)

Allereerst is er vlakbij de ingang de paarse cirkel (figuur 36). Hier wordt de creativiteit centraal gesteld en het is voorzien van krijtborden over de gehele muur. Het maakt samenwerken aan één grote tekening mogelijk, maar er is ook genoeg ruimte voor individuen die zich een plekje willen toe-eigenen om een afzonderlijke tekening te maken. Misschien ontstaan er juist dan gesprekken onderling en leren de individuen wel andere kinderen kennen.

De gele cirkel (figuur 37) staat in teken van vriendschap en blijheid. Het is een plaats waar vrienden en vriendinnen samenkomen om te dansen of theaterspelen. Deels gelegen onder het afdak, zorgt deze zone ervoor dat ze bij regen nog steeds kan gebruikt worden. Rondom de grote cirkel zijn er nog cirkels gevormd. Deze duiden een zone aan waar voorbijgangers kunnen halthouden en het publiek kunnen zijn van de opgevoerde dans of het toneelstuk. Doordat het publiek zich rond de spelers bevindt, is er veel interactie mogelijk tussen beiden.

Figuur 36: paarse cirkel - creativiteit (groep 3)

Figuur 37: gele cirkel - vriendschap (groep 3)

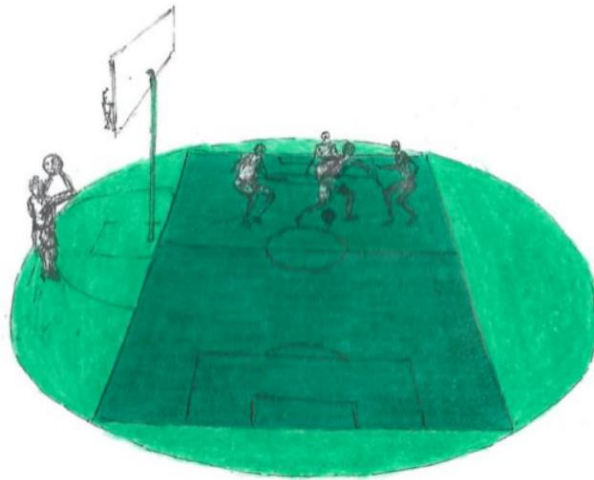

Figuur 38: rode cirkel - woede en frustratie uiten, afreageren (groep 3)

De 'rode cirkel' (figuur 38) doet al vermoeden welke emotie hieraan gekoppeld is. In deze zone staat een boom met daar rondom een boks-mat bevestigd, waarop de leerlingen hun woede of frustraties kunnen uiten. Na het afreageren kunnen ze ook weer tot rust komen in deze zone.

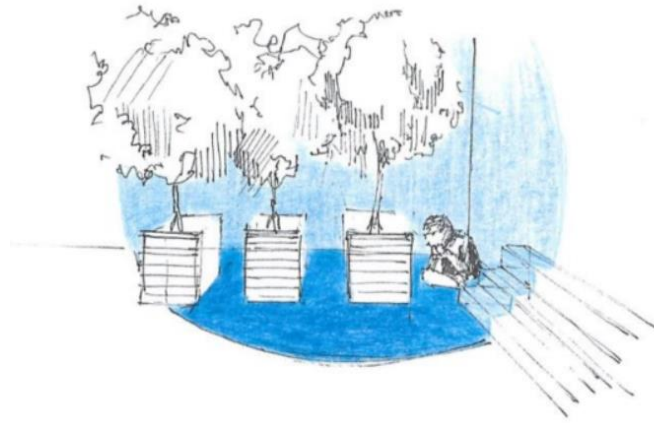
Dan volgt er de grote groene cirkel, bedoeld voor de meest actieve leerlingen om basketbal of voetbal te spelen. Het is dus eindelijk de cirkel van de balsporten. Zoals zichtbaar op het grondplan in figuur 35 zijn er ook lijnen getrokken rond de groene cirkel. Deze kunnen opnieuw plaats bieden voor de toeschouwers.

Zones voorzien, speciaal voor toeschouwers, nodigt ook uit om te komen kijken en supporteren, iets waar leerlingen om vroegen. De mogelijkheid is er natuurlijk ook zonder die lijnen, maar zonder die aanleiding gebeurt dit minder snel.

Figuur 39: groene cirkel - activiteit, balsporten (groep 3)

De laatste cirkel is de blauwe driedimensionale cirkel. Hij is namelijk gedeeltelijk op de muren geverfd. Het is een afzonderingszone waar leerlingen tot rust kunnen komen wanneer ze verdrietig zijn. In dit emotiehoekje zullen leerlingen zich voornamelijk individueel terugtrekken. Er worden in de cirkel bomen geplaatst, deze creëren een soort overdekt en veilig gevoel en kinderen kunnen wegkruipen achter de andere aanwezige elementen.

Figuur 40: blauwe cirkel - afzonderen bij verdriet (groep 3)

Dit ontwerp legt de focus op duidelijk afgebakende emotiehoeken, uitgevoerd in gekleurde cirkels. Afgebakende zones stonden bovenaan op de verlanglijst van de leerkrachten. De kleuren die de cirkels kregen zijn logisch verbonden met de bijbehorende emoties. Voor kinderen zullen de functies van de cirkels daardoor snel duidelijk zijn. Tussen de cirkels door kan ook een parcours gevolgd worden. De plaatsing van de cirkels moedigt dit zelfs sterk aan. Bovendien zorgen de cirkelvormige zones, zoals reeds vermeld, voor veel mogelijkheden van interactie. Er werden zones voorzien waar publiek kan plaatsnemen. Deze zones zijn subtiel, maar duidelijk aangegeven. Het zijn niet zomaar afgebakende vakken, maar ze zorgen wel voor orde en structuur op de speelplaats. De ingrepen blijven beperkt tot het schilderen van cirkels, voorzien van krijtborden, toevoegen van losse groene elementen en eventueel het verplaatsen van basketbalringen. Al deze ingrepen zijn te realiseren binnen korte termijn.

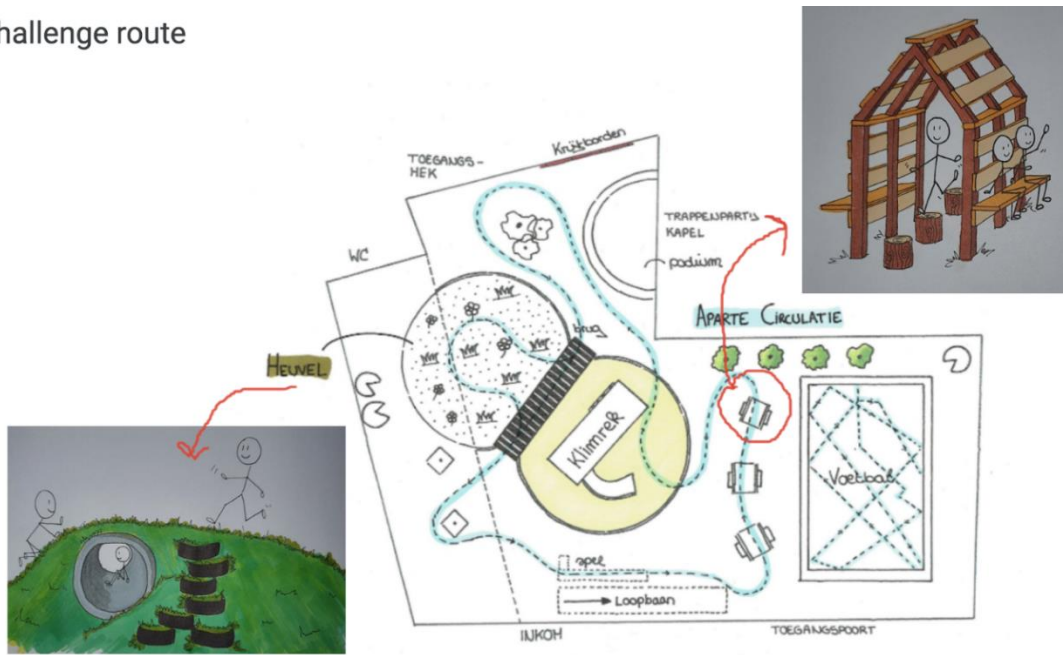
De mogelijke problemen die dit plan met zich mee kunnen brengen is dat de verschillende cirkels elkaar gaan verstoren. Bijvoorbeeld wanneer kinderen in de gele cirkel voor teveel rumoer zorgen waardoor de paarse of blauwe cirkel, die eerder rustige plaatsen moeten zijn, verstoord worden.

5.3 Ontwerpen lange termijn

5.3.1 Challenge route

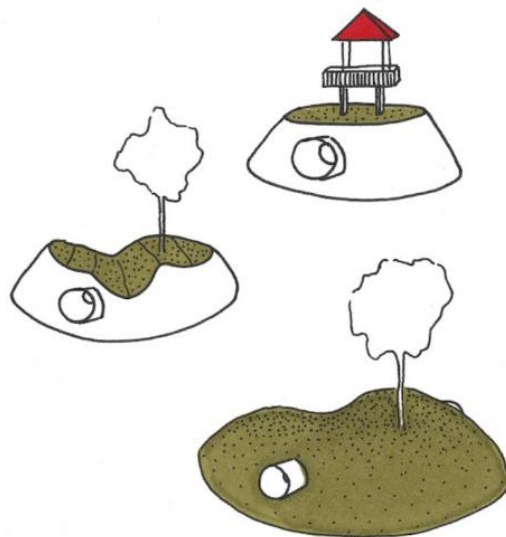
In het voorstel van groep 2 op figuur 41 werd er meer ingezet op het creëren van een route die doorheen verschillende zones en speeltuigen, zoals klimrekken, loopt. Er zijn hier dus geen voorgetekende parcours op de grond die de kinderen volgen, de route bepalen ze zelf. De inspiratie hiervoor komt uit het onderzoek van Fatemeh Aminpour en Kate Bishop (2021) waarin beschreven wordt dat kinderen niet graag regels volgen en eerder willen kiezen voor vrijheid in de vorm van een avontuurlijke route. Verder is er nog voldoende ruimte voor andere speelactiviteiten. Er werden ook enkele groene elementen toegevoegd in dit voorstel zoals een speelheuvel. Deze is echter eerder een voorstel voor de vernieuwingen op lange termijn.

Challenge route

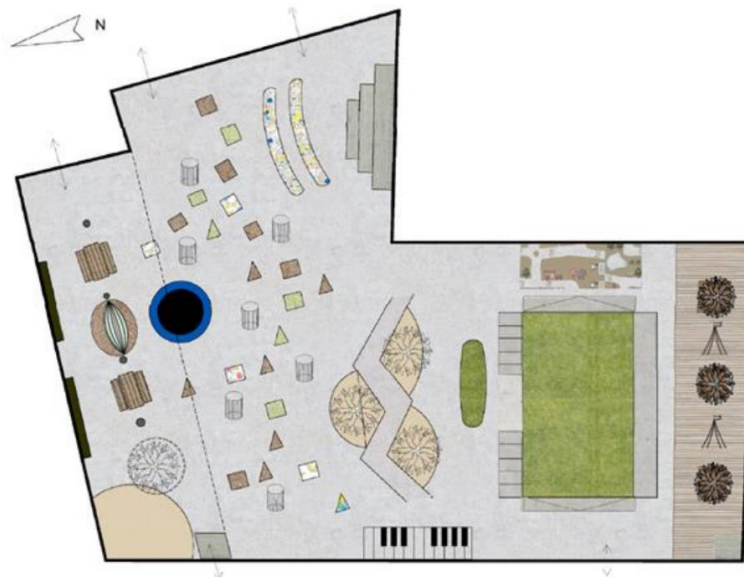
Figuur 41: challenge route (groep 2)

SPEELHEUVEL

Figuur 42: speelheuvel (groep 2)

5.3.2 Babbeltentjes

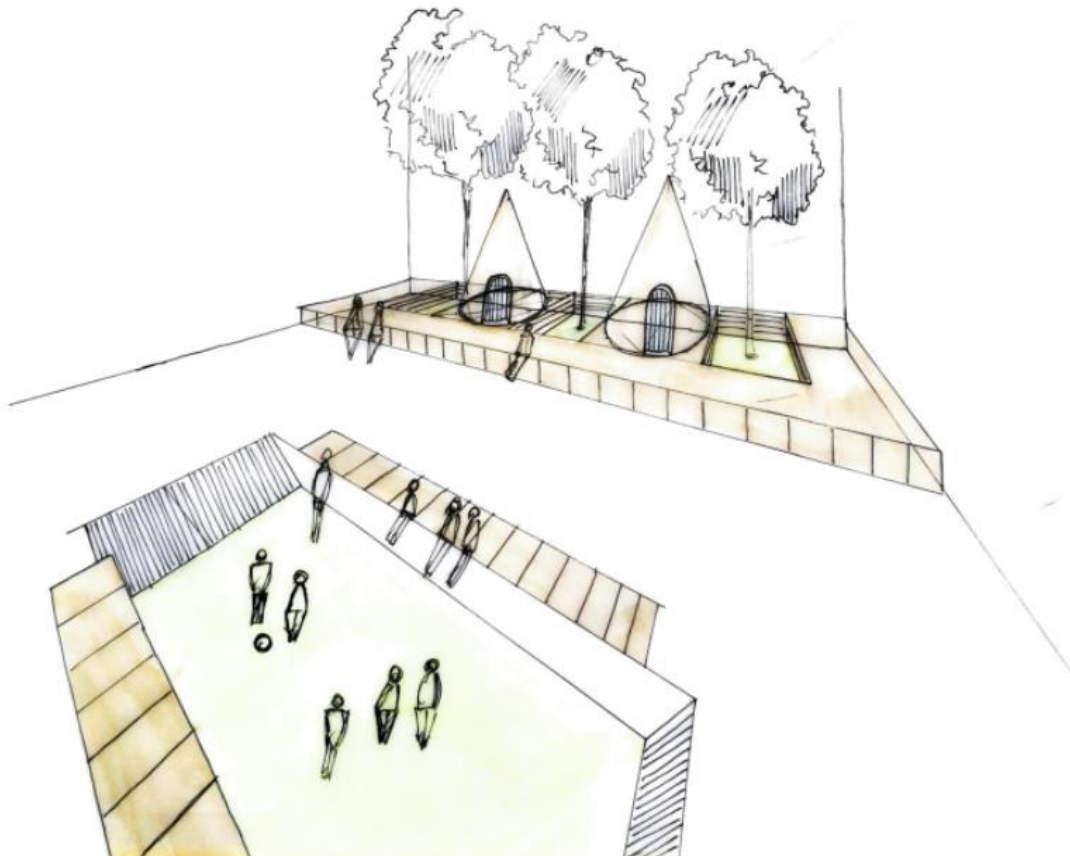

Figuur 43: ontwerp lange termijn (groep 3)

Het voorstel van groep 3 voor de lange termijnplannen ziet eruit als figuur 43. Aan de zuidelijke kant, rechts op de afbeelding, zijn babbeltenten geplaatst op een houten verhoog tussen enkele bomen (figuur 44). Hierin kunnen de kinderen in groepjes zitten om rustig te babbelen, maar ze kunnen zich er ook apart in terugtrekken wanneer ze nood hebben aan prikkelvrije omgeving. Het voelt dan ook een beetje aan als een verstoppelplek. Verschillende leerlingen gaven aan dat ze, wanneer ze boos of verdrietig zijn, graag in een klein hoekje willen kruipen of zich willen verstoppen. Ze gebruikten dan als voorbeeld hun kamer thuis, waar ze tussen kussens en dekentjes kunnen wegkruipen.

Daarnaast ligt het voetbalveld. Het is wat dieper gelegen waardoor het voetbalveld afgebakend is en de bal ook niet zo makkelijk buiten het veld rolt. Het bestaat uit zachte grasmatten waar kinderen zich minder zullen bezeeren en bovendien brengt het nog meer groen op de speelplaats. Hier zijn ook weer tribunes en dug-outs.

INGEGRAVEN VOETBALVELD
 EN BABBELTENTEN
 ↳ ALLEEN OF IN GROEP AFZONDEREN
 ↳ DIVERSE ANDER MATERIALEN
 • GROEN: BOOM + GRASVELD
 • LICHT BRUIN: WARM GEVOEL
 ↳ HOUT

Figuur 44: detail uit ontwerp (groep 3)

De tentjes zijn vervaardigd uit natuurlijke elementen, zoals gevlochten takken. Zo wordt er wat natuur op de harde speelplaats toegevoegd. Natuurelementen zorgen voor een rustgevend gevoel en zijn daarom zeer geschikt om te gebruiken in de emotiehoeken (Matton, 2021). Zeker in dit specifieke geval, waar de nood aan natuurlijke elementen zo hoog is.

6. Conclusie en discussie

De eensgezindheid van de ontevredenheid over de bestaande speelplaats was zowel duidelijk bij leerkrachten als leerlingen. Ook de pijnpunten waren bij alle gebruikers min of meer gelijkgestemd. Dit was een goede basis om gericht naar oplossingen te zoeken. Het was niet de bedoeling om een kant en klaar voorstel af te leveren. De doelstelling was vooral om een overzicht te schetsen van zowel positieve als negatieve ervaringen bij de huidige toestand, maar ook van de toekomstvisie voor de speelplaats. Twee grote thema's stonden centraal, namelijk de emotiebeleving en de bewegingsactiviteiten van de leerlingen. Dit werd bekeken vanuit hun standpunt, maar ook vanuit de ogen van de leerkrachten.

Het literatuuronderzoek heeft uitgewezen dat het inrichten van een speelplaats als leeromgeving een positieve invloed heeft op de ontwikkeling en op het gedrag van leerlingen. Er is tot nu toe heel weinig tot bijna niet geëxperimenteerd op dit vlak omdat de mogelijkheden zeer beperkt zijn. Daarom gingen we in deze scriptie op zoek naar mogelijkheden op korte en op lange termijn die het verschil kunnen maken en die voldoen aan de wensen van alle gebruikers.

Met de voorstellen die er op tafel liggen, wordt het schoolteam aangezet om allereerst ingrepen van kleinere aard uit te voeren op de speelplaats. Er wordt daarbij vooral gedacht aan het kleur geven aan de speelplaats afbakenen van verschillende zones voor alle emotiebelevingen en bewegingsactiviteiten. Er gaat waarschijnlijk vooral aan de slag gegaan worden met verf. Eenvoudige toevoegingen zoals krijtborden, tentjes, zitplaatsen kunnen ook al toegevoegd worden. Daar is slechts een beperkt budget voor nodig en er zijn ook niet veel ingrepen voor nodig.

De ongelijkheden op de grond kunnen niet zo snel aangepakt worden, maar door parcours te schilderen op de grond en invoegen van groenelementen of zitbanken kunnen de gevaarlijke zones wat omzeild worden. De kleine ingrepen zullen al een wereld van verschil betekenen en de leerkrachten zullen al snel de positieve invloed op de leerlingen en de sfeer op de speelplaats merken, zoals de literatuurstudie belooft.

7. Dankwoord

Deze masterproef kon tot stand komen dankzij de medewerking van:

- Sint Mauritius School te Bilzen; het schoolteam, de leerkrachten en de leerlingen, meewerken aan bevragingen en experimenten
- Promotor Dr. Ruth Stevens, begeleiding van het hele proces
- De studenten 2BA architectuur, ontwerpen

Bronnenlijst

AGION. (2019, 1 oktober). *omgevingswerken*. Geraadpleegd op 31 mei 2022, van <https://www.agion.be/omgevingswerken>

Aminpour, F., & Bishop, K. (2021). Children's preferences on the move: Establishing the characteristics of unofficial paths and their benefits for children's physical play in Australian primary school grounds. *Journal of Environmental Psychology*, 75, <https://doi.org/10.1016/j.jenvp.2021.101599>

Bex, K., Das, H., Kuppens, J., Malicheff, E. & Vanquarthoven, E., (2022). *Onderzoeksopdracht Menswetenschappen 2: Speelplaatsplezier – playground frenzy* [Ongepubliceerde paper]. Universiteit Hasselt.

Delbare, M., Gielen, M., Lodewyckx, N., Vanherck, S., Verheyen, T. & Verjans, M., (2022). *Een multifunctionele speelplaats* [Ongepubliceerde paper]. Universiteit Hasselt.

Dekeyser, P. (1998). *De schoolspeelplaats. Speelse ideeën en adviezen voor een concrete aanpak* (1ste editie). Garant.

De Mets, J. (2019). *Klassen zonder muren*. Departement Omgeving. Geraadpleegd op 20 april 2020. <https://lirias.kuleuven.be/retrieve/534745>

De Vries, S. (2013, 31 december). *Project: Groene Schoolpleinen*. Wageningen University & Research. Geraadpleegd op 28 mei 2022, van https://www.wur.nl/nl/project/Groene-schoolpleinen-2.htm?fbclid=IwAR0SnGI5jqj4Npe_8-DPianrjcyoQD61yug5B6_V9a6FLtTTOeiNqVgwKZg

De Vries, S., Langers, F., Donders, J. L. M., Willeboer, M. T. & Van den Berg, A. E. (2013, oktober), *Meer groen op het schoolplein: een interventiestudie*, Alterra Wageningen. <https://edepot.wur.nl/283415>

Gielen, F., Leeten, S. & Tilkens, D. (2008). Het creëren van een aangename speelplaats. Geraadpleegd op 20 mei 2022. <http://www.sports-media.be/links/aangenamespeelplaats.pdf>

Kolmer, L., Moreels, J., Vervoort, K., de Mucnk & L., Arickx, F., (2022). *Onderzoeksopdracht Menswetenschappen: Speelplaatsplezier – playground* [Ongepubliceerde paper]. Universiteit Hasselt.

Matton, L. (2021, 21 juni). *Hoe maak je een rust- en emotiehoek thuis (of in de klas)?* mamabaas.be. Geraadpleegd op 25 mei 2022, van <https://www.mamabaas.be/content/hoemaakjeeenrustenemotiehoekthuisdeklas>

MOEV. (2021, oktober). *Een bewegingsvriendelijke speelplaats, een 'buiten'kans om te spelen, te bewegen en te leren.* Jan Coolen MOEV. https://www.moev.be/images/schoolsport/content/tussen_lessen/speelplaatswerking/MOEV-speelplaatsbrochure.pdf

Redactie Bouwwereld. (2015, 30 november). *Tachtig procent schoolgebouwen sterk verouderd* ». Bouwwereld.nl. Geraadpleegd op 15 december 2021, van <https://www.bouwwereld.nl/bouwkennis/tachtig-procent-schoolgebouwen-sterkverouderd/>

Speelplaats. (2022). In *Van Dale*. Van Dale Uitgevers. <https://www.vandale.nl/gratis-woordenboek/nederlands/betekenis/speelplaats#.YpY0rtpBwtI>

Afbeeldingenlijst

Figuur 1: logo Sint Mauritius School	4
Figuur 2: speelplaats huidige toestand	4
Figuur 3: ongelijke ondergrond speelplaats	6
Figuur 4: overzicht speelplaats met restanten verfvlekken op de grond	7
Figuur 5: klimmuur onder het afdak	7
Figuur 6: weinig zonlicht op de speelplaats	7
Figuur 7: ingesloten gevoel op speelplaats	7
Figuur 8: stand van de zon t.o.v. de speelplaats	8
Figuur 9: grondplan zonering speelactiviteiten	8
Figuur 10: grondplan spelvariatie	11
Figuur 11: leerlingen selecteren speelplaatsideeën I	15
Figuur 12: leerlingen selecteren speelplaatsideeën II	15
Figuur 13: leerlingen selecteren speelplaatsideeën III	16
Figuur 14: brainstormen over nieuwe indeling speelplaats Figuur 15: brainstormen over plaatsing speelplaatsideeën op de speelplaats	16
Figuur 16: emotieregulering 'blij'	17
Figuur 17: emotieregulering 'geprikkeld/stress'	17
Figuur 18: emotieregulering 'boos'	18
Figuur 19: emotieregulering 'verdrietig'	18
Figuur 20: instructies groene en rode stickers posteronderzoek	20
Figuur 21: instructie blauwe stickers posteronderzoek	21
Figuur 22: letters op klinkers	21
Figuur 23: rad met woorden	21
Figuur 24: speelplaatsidee, 'doe-mij-na'	22
Figuur 25: speelplaatsidee, cirkels met cijfers op muur	22
Figuur 26: grondplan met aanwezige vaste elementen	23
Figuur 27: weather station	25
Figuur 28: weerstation zelfgemaakt	25
Figuur 29: weerstation met windhaan	25
Figuur 30: bogen in muur tussen verharde speelplaats en kloostertuin	28
Figuur 31: overzicht ontwerpen	34
Figuur 32: vrij te houden doorgangen	34
Figuur 33: 3 herkenbare ruimtelijke vormen	34
Figuur 34: voorstel zonering obv 4 types	35
Figuur 35: emotiecircels (groep 3)	36
Figuur 36: paarse cirkel - creativiteit (groep 3)	36
Figuur 37: gele cirkel - vriendschap (groep 3)	36
Figuur 38: rode cirkel - woede en frustratie uiten, afreageren (groep 3)	37
Figuur 39: groene cirkel - activiteit, balsporten (groep 3)	37
Figuur 40: blauwe cirkel - afzonderen bij verdriet (groep 3)	38
Figuur 41: challenge route (groep 2)	39
Figuur 42: speelheuvel (groep 2)	39
Figuur 43: ontwerp lange termijn (groep 3)	40
Figuur 44: detail uit ontwerp (groep 3)	41

Bijlage I: Bundel experiment I: beweging – bevraging leerlingen

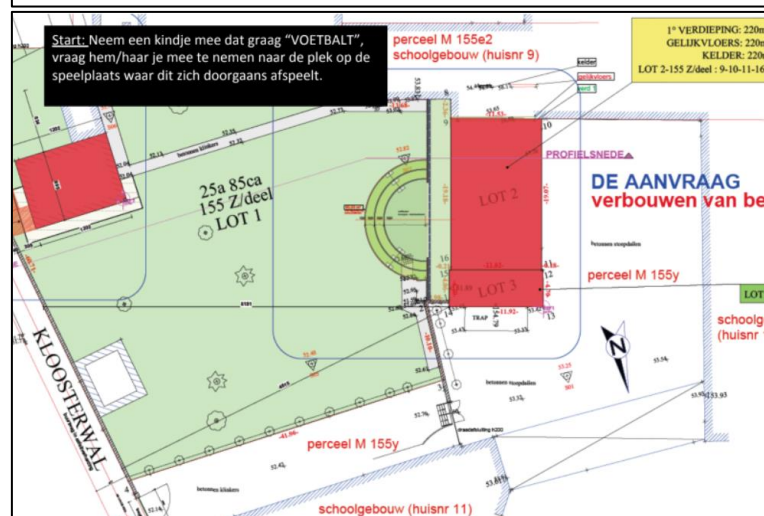
EXPERIMENT 1 Activiteiten op de speelplaats

Omcirkel:

Meisje / jongen

6 / 7 / 8 / 9 jaar

1ste / 2de / 3de L

Step 1:

Vraag hem/haar de vragen hierlangs en noteer.

Hoe speel je dat spel? Wat doe je allemaal?

Speel je dit vaak?

Wat heb je nodig voor dit spel?

Wie speelt er mee?

Is alles aanwezig om dit spel te spelen?

Gaat er soms iets mis? Zo ja, wat?

Waarom speel je dit spel?

Hoe speel je dat spel? Wat doe je allemaal?

Wat heb je nodig voor dit spel?

Is alles aanwezig om dit spel te spelen?

Waarom speel je dit spel?

Stap 1:
Vraag hem/haar de vragen hierlangs en noteer.

Speel je dit vaak?

Wie speelt er mee?

Gaat er soms iets mis? Zo ja, wat?

Stap 2: Vraag het kind hoe groot deze plek is die het spel doorgaans inneemt.

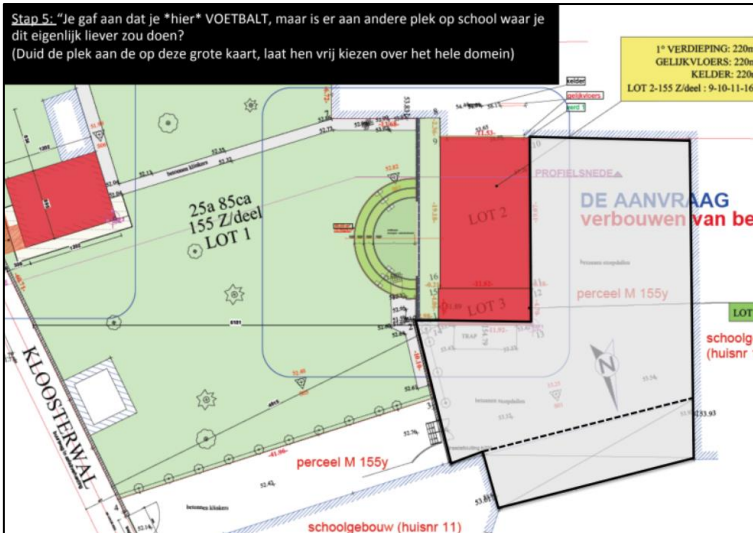
Kleur die zone of verschillende zones in op de kaart hier. Teken wat er voor attributen gebruikt worden.

* Hier staat de kapel *

afdak

Vertel eens over een moment wanneer je je zo (toon emotie) voelde tijdens VOETBAL: (blij – boos – bang – verdrietig – verveeld)

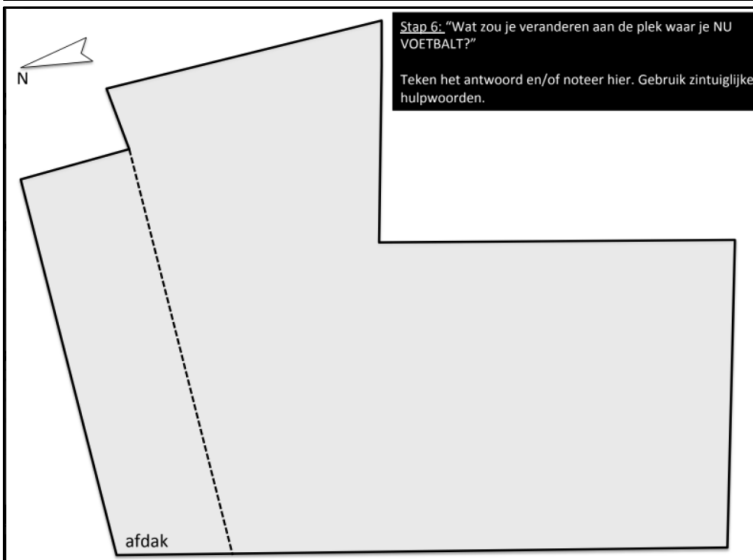
Stap 4:
Toon het kind de emotie en vraag hem/haar te vertellen wanneer ze zich zo voelden tijdens het VOETBALspel. Noteer achter de emotie wat het kind vertelt.

Stap 5 vervolg: "Waarom zou je het liever op die andere plek spelen?" Noteer hier de antwoorden.

Tip: Vraag zintuiglijk:

- meer licht / meer donker?
- rustigere omgeving, minder/meer nevelgeluiden?
- minder harde ondergrond = minder pij als ik val
- teveel vriendjes/te weinig vriendjes?
- meer groen
- mooiere kleuren en geuren
- mogelijkheid tot verstoppen/afzonderen
- ...

Wat zou je spelen als je echt geen VOETBAL mocht spelen vandaag?

Je mag 1 ding kiezen om toe te voegen op de speelplaats, wat zou je dan kiezen en waarom? (Kind mag eventueel zelf tekenen ook hier.)

Bijlage II: Bundel experiment I: emoties

EXPERIMENT 2 Emotieregulatie op de speelplaats

Omcirkel:

Meisje / jongen

6 / 7 / 8 / 9 jaar

1ste / 2de / 3de LJ

Start: Je staat met het kind op de speelplaats, en je schets de situatie (cursieve tekst).

Stap 1:
Je peilt naar wat de leerling zal doen en waar, noteer.

"Stel, je hebt net op de speelplaats je favoriete pokémonkaart getoond en een vriendje scheurde hem kapot, je wordt best boos..."

Vraag 1: "Wat doe je dan?"

(peilen naar gedrag: leerling wil zich afzonderen? Leerling zoekt net vrienden op? Leerling kruipt onder bankje? Leerling verstopt zich? Leerling gaat roepen in het midden van de speelplaats?)

Stap 2: Stel deze vraag:
 "Uit deze doos mag je kaartjes kiezen die voor jou het beste passen bij de plek waar je naartoe zou willen gaan als je je 'BOOS' voelt..."

Noteer hier de nummers van de kaartjes, vraag het kind waarom net die kaartjes, en noteer de uitleg bij de nummer.

Vb. Het kind kiest een natuurplek, de onderzoeker vraagt of het kind dat deed omwille van de kleuren groen, of net de zachtheid van de ondergrond, of misschien het geluid van vogeltjes?

Tips: vragen die inspelen op zintuiglijkheid, materialisatie, meubilering:

- Hard / zacht
- Warm / koud
- Donker / licht
- Druk / rustig
- Lawaaiig / stil
- lekkere geuren / neutraal
- Kleurrijk / eentonig
- Ruw, ribbelig / glad
- Echo / geluidsabsorberend
- Open / gesloten
- Kleine / grote ruimte
- Hoog / laag
- Zitten / liggen / staan / hangen /
- Slingeren / bolletje maken /

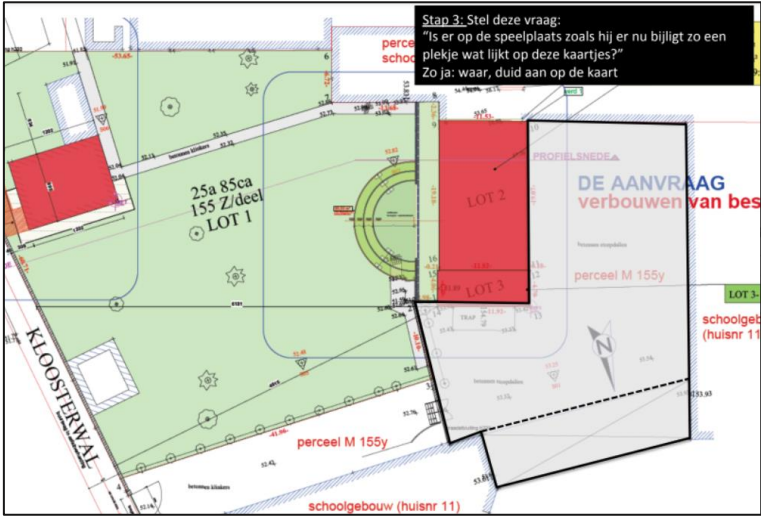
Stap 2: Stel deze vraag:
 "Uit deze doos mag je kaartjes kiezen die voor jou het beste passen bij de plek waar je naartoe zou willen gaan als je je 'BOOS' voelt..."

Noteer hier de nummers van de kaartjes, vraag het kind waarom net die kaartjes, en noteer de uitleg bij de nummer.

Vb. Het kind kiest een natuurplek, de onderzoeker vraagt of het kind dat deed omwille van de kleuren groen, of net de zachtheid van de ondergrond, of misschien het geluid van vogeltjes?

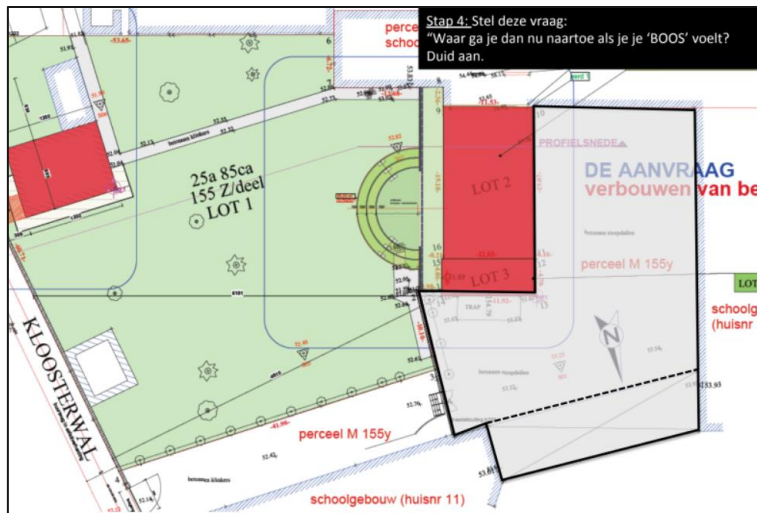
Tips: vragen die inspelen op zintuiglijkheid, materialisatie, meubilering:

- Hard / zacht
- Warm / koud
- Donker / licht
- Druk / rustig
- Lawaaiig / stil
- lekkere geuren / neutraal
- Kleurrijk / eentonig
- Ruw, ribbelig / glad
- Echo / geluidsabsorberend
- Open / gesloten
- Kleine / grote ruimte
- Hoog / laag
- Zitten / liggen / staan / hangen /
- Slingeren / bolletje maken /

Stap 3 vervolg: "Is er op de speelplaats zoals hij er nu bijligt zo een plekje wat lijkt op deze kaartjes?"

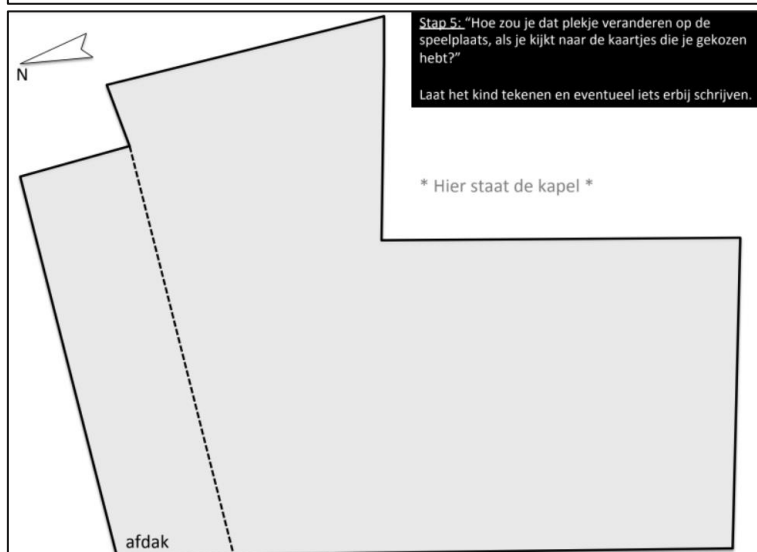
Leg uit wat er wel of niet overeenkomt op de speelplaats met jouw kaartjes? Noteer hier.

Step 4: Stel deze vraag:
 "Waar ga je dan nu naartoe als je je 'BOOS' voelt?
 Duid aan."

Step 5: "Hoe zou je dat plekje veranderen op de
 speelplaats, als je kijkt naar de kaartjes die je gekozen
 hebt?"
 Laat het kind tekenen en eventueel iets erbij schrijven.

Step 5: "Hoe zou je dat plekje veranderen op de
 speelplaats, als je kijkt naar de kaartjes die je gekozen
 hebt?"
 Laat het kind tekenen en eventueel iets erbij schrijven.

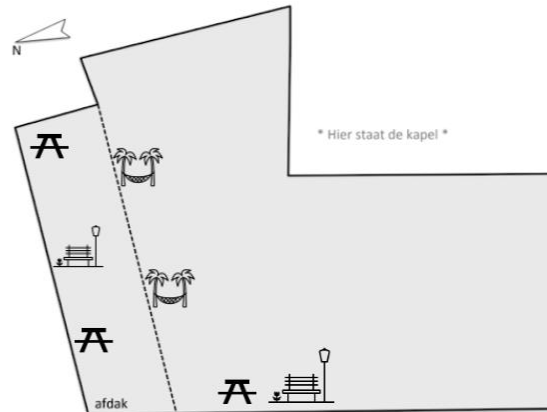
* Hier staat de kapel *

Bijlage III: enkele specifieke ideeën van de leerlingen bij het emotie-experiment

Enkele specifieke ideeën van de leerlingen

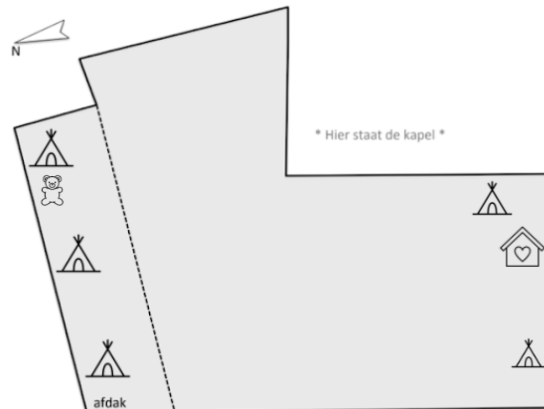
Bankjes onder het afdak en langs de muren

Hangmatten tussen de palen van het afdak.

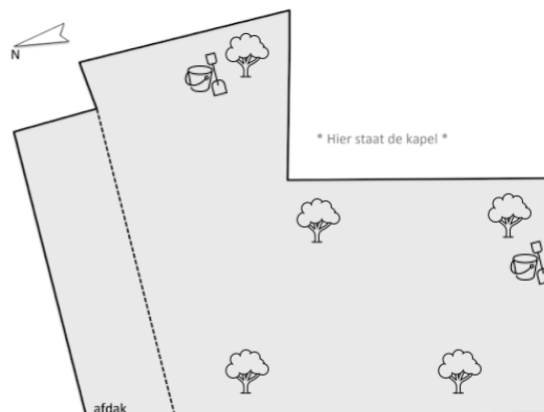
Tentjes, zachte plaatsen.
Alleen zitten, terugtrekken, afzonderen, geborgenheid, veilig gevoel, gezelligheid.
Zachte materialen, knuffels.

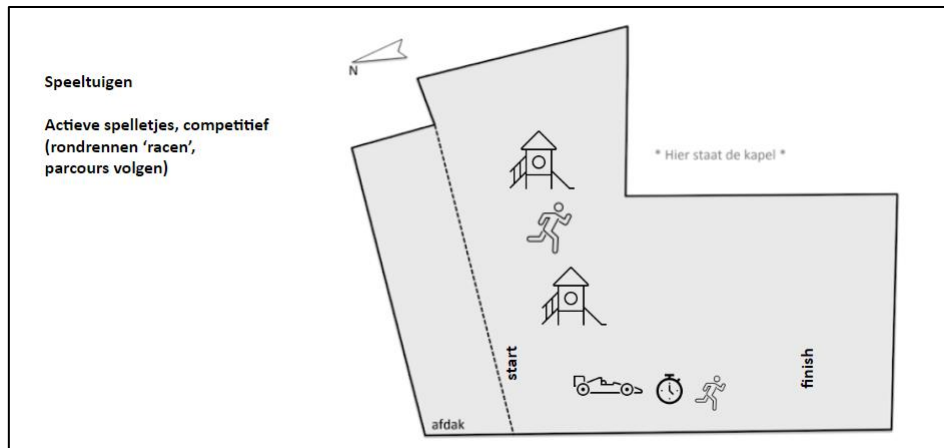
Huisje om in af te zonderen of om rollenspelletjes in te spelen.

Natuurlijke elementen.
Bomen; onder zitten, in klimmen, luisteren naar de vogeltjes.

Zandbak met speelgoed.

Bijlage IV : Vragenlijst interviews leerkrachten

1. Algemene bevindingen
 - A) Als u denkt aan de speelplaats zoals deze nu is, beschrijf deze dan in 3 kernwoorden.
 - B) Als u denkt aan de speelplaats zoals deze nu is, wat vindt u er dan positief aan, bekeken vanuit uw standpunt als leerkracht?
 - C) Als u denkt aan de speelplaats zoals deze nu is, wat stoort u dan het meest, bekeken vanuit uw standpunt als leerkracht?
2. Gebruik door leerlingen
 - A) Rangschik de volgende speelacties/belevingen op een as van 'zie ik veel' tot 'zie ik amper/niet'.
 - B) Rangschik diezelfde speelacties/belevingen op een as van 'hebben de leerlingen volgens mij veel nood aan' tot 'hebben de leerlingen amper nood aan volgens mij'.
 - In beide gevallen mag u zelf toevoegingen doen, er zijn blanco kaartjes voorzien om nog extra speelacties op te noteren als deze nog aan de reeks moeten worden toegevoegd.
 - C) Hoe zou u dat faciliteren?
 - D) Wat voor spelletjes spelen de leerlingen? Heeft u al gemerkt dat ze bepaalde spelletjes willen spelen, maar daar de ruimte of het materiaal niet voor hebben?
 - E) Als we enkele zones/belevingshoeken creëren, wat mag er dan zeker niet ontbreken?
 - Welke belevingshoeken zou u inrichten? (bv. leeshoek, klimhoek?)
 - Aanduiden op grondplan waar u deze zou plaatsen
 - F) Als leerlingen ruzie hebben/verdrietig zijn/overprikkeld zijn/bang zijn/... is er dan een plek waar ze heen gaan?
 - Aanduiden op grondplan
3. Gebruik leerkracht – didactische meerwaarde
 - A) Integreert u de speelplaats in de lessen? Ziet u momenteel een didactische meerwaarde in de speelplaats?
 - B) Kent u voorbeelden van acties die leerkrachten ondernemen op de speelplaats?

- C)** Wat vindt u een geschikt moment in de lesactiviteiten of in uw lesdoelen om naar buiten te trekken? (gedrag/beweging/emotie)
 → Wat is hiervoor nodig? (meubilering/materiaal/opberging)
 → Duidt aan op het grondplan waar u dit mogelijk ziet.
- 4.** Bestaande voorbeelden
- A)** Kent u zelf voorbeelden van speelplaatsen die volgens u een didactische meerwaarde hebben?
- B)** Op de volgende kaartjes zijn speelplaatsen of attributen op speelplaatsen afgebeeld van bestaande voorbeelden. Welke zou u hieruit kiezen en wat vindt u trekt u hierin aan? Eigen ideeën mogen natuurlijk ook!

Bijlage V: interviews volledig

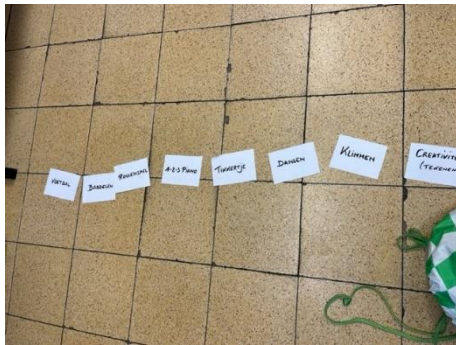
H. S.

- 1. A)** saai, klein, grijs
B) veilig, afgebakend, overzichtelijk
C) weinig plaats
- 2. D)** Dansspelletjes, rollenspellen, kaarten ruilen.
 Dat mag aangespoord worden, bijvoorbeeld door het inrichten van zithoeken.
 Bij het voetballen zijn er lijnen nodig als afbakening.
 Sommige kinderen gebruiken de goals om rond te draaien, daar zouden beter baren voor voorzien worden.
E) Er zijn twee verschillende stille plaatsen nodig;
 Eén om af te koelen na een ruzie, momenteel is er zo nog geen plek om volledig tot rust te komen en ruzie geraken dan ook moeilijk opgelost. De andere stille plaats zou dienen om te babbelen en rustig te spelen. Er mag niet gevoetbald worden in deze stille zones.
 Een tuin met een weerstation en vogelhuisjes om over het weer en de natuur te leren.
 Meer afdak of een andere manier om een soort afgedekte binnenruimte te creëren, bijvoorbeeld met schuifdeuren of een groot scherm als afdak.
 Zithoeken voor ruilenspellen zoals kaarten ruilen.
- 3. A)** Heel af en toe speel ik een quiz met de kinderen: ren je rot → lopen naar het juiste antwoord.
 B) De turnleerkrachten maar dit verstoort de lessen in de klaslokalen door het lawaai.
 De turnleerkrachten laten de kinderen liedjes opzeggen.
 C) Lengtematen en afstanden leren.
- 4. A)/**
B) Tunnel, glijbaan aan de bogen richting de kloostertuin, een tunnel, heuvels, bomen, een plek om te lezen in de tuin
 Extra: speelkoffers met los speelgoed zoals inlineskaten → Het jaarlijks budget (25-30euro) dat iedere leerkracht nu krijgt gaat meestal naar boeken. Lezen is wel pluspunt, maar het is jammer dat ook dat geld

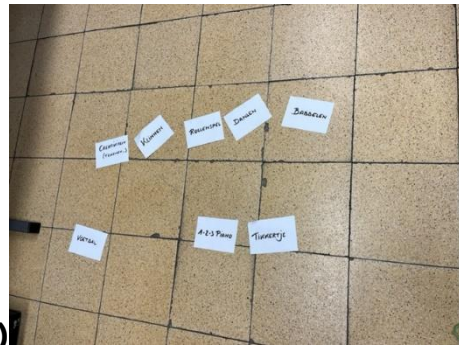
daaraan besteed wordt, terwijl de school al heel veel inzet op lezen. Spelletjes met beurtrol zodat het overzicht beter bewaard blijft. Voetbal naar tuin verplaatsen en klimparcours op de verharde speelplaats plaatsen, op de plek waar er nu gevoetbald wordt. Hogere omheining rondom de vijver (Deze ligt buiten de speelplaats, aan de ingang, net achter de omheining. Er vallen vaak ballen in. Helling voor rolstoelen voorzien van tuin naar verharde speelplaats.

H. B.

- 1. A)** Koud – ongezellig – niet uitnodigend – ingesloten – weinig kleur – grijs vlak – stenen
- B)** Moeilijk om hier een antwoord op te vinden. Je kan goed het overzicht bewaren, snel zien als er iets gebeurt.
- C)** Te weinig beleving. Er ontstaan vaak conflicten omdat er te weinig om handen is. Het enige wat er nu eigenlijk is, is voetbal en dat is voornamelijk voor de jongens. De kinderen worden te weinig geprikkeld en hun fantasie wordt niet aangespoord.

2.A)

B)

A) voetbal – babbelen – 1-2-3 piano – tikkertje – dansen – klimmen – creativiteit

B) creativiteit – klimmen – rollenspel – dansen – babbelen (- voetbal – 1-2-3 piano – tikkertje)

C) Speeltuigen, maar vooral ook bankjes plaatsen.

D) Ze missen wel zitplaatsen en verstopplaatsen.

Er is ook nood aan creativiteit, bijvoorbeeld krijtborden. De leerkracht merkt dat er weinig creativiteit van de leerlingen zelf komt in de klas, tijdens de les. Misschien komt dit meer naar boven in de klas als hun creativiteit tijdens de speeltijd geprikkeld wordt?

E) Een rustig hoekje. Nu is er voortdurend vooral voetbal, dat is jammer omdat niet iedereen dit graag speelt.

Afgebakende plek als time-out zone. Deze kan ingezet worden als er ruzie is of er iets misloopt.

Er is nood aan regels, bijvoorbeeld een bordt ophangen wat er van de kinderen verwacht wordt. Dan is het ook duidelijk wanneer de regels overtreden worden, want nu is dat misschien voor iedere leerkracht anders. Dan kan de leerling die in overtreding is naar de time-out zone.

Die time-out zone kan bijvoorbeeld een simpel gekleurd vlak op de grond zijn, zodat het wel duidelijk is dat de leerling in time-out is als hij/zij daar staat.

Een afgesloten zone die opgebouwd is uit zachte materialen waar kinderen kunnen zitten.

F) Als leerlingen gevochten hebben worden ze tegen de muur gezet.

Als leerlingen alleen willen zijn gaan ze achter de groene container zitten die tegen de muur van de tuin staat. Daar kruipen ze achter weg.

3.A) Heel weinig, enkel soms bij de les rekenen, maar dan wordt er eigen materiaal mee naar buiten genomen. Ze tekenen dan kringen op de grond waar de kinderen in kunnen gaan staan of waar spullen in gelegd worden. De leerkracht geeft aan dat ze weinig lesgeeft op de speelplaats omdat het ook sterk galmt en dit kan de andere lessen verstoren.

Liefst zou deze leerkracht de tuin inzetten om er les te geven. Er is nood aan meer groen, gras, bomen, struiken. Zowel voor de gezelligheid als om te spelen, bijvoorbeeld door in de bomen te klimmen.

4.A) 'Het klavertje' had een gekleurd vlak op de speelplaats als time-out zone.

4.B) Werken met niveaus, vooral in de tuin, bijvoorbeeld door bergjes te creëren. Nieuwe elementen toevoegen zoals hinkpaden, nieuwe basketringen, gekleurde bankjes onder het afdak en andere gekleurde voorwerpen, gekleurde figuren en vakken geschilderd op de grond.

De leerkracht wil graag een nieuwe ondergrond zodat er niet enkel een stenen, harde ondergrond is. Ze wil alleen zeker geen zand omwille van het vuil dat dan mee de klaslokalen binnenkomt.

Klimparcours, maar niet al te groot om vallen te vermijden.

Afgebakende plek voor voetbal door lijnen te schilderen.

Afspraken op speelse leuke manier ophangen, aan de deur. Bijvoorbeeld met pictogrammen om spelletjes, voornamelijk voetbal, in goede banen te leiden. Omdat er nu geen regels of afspraken zijn ontstaan er ruzies.

Extra: De speelplaats is veel te ongezellig en lijkt wat op de binnenkoer van een gevangenis. Ouders van mogelijke nieuwe leerlingen haken zelfs af en willen hun kinderen hier niet naar school sturen na het zien van de speelplaats. Het wekt de vraag op 'is het dit?'

Momenteel zijn leerkrachten voortdurend brandjes aan het blussen tussen de leerlingen. Ze worden veel te weinig geprikkeld en gaan elkaar lastigvallen uit verveling. Dit draait vervolgens uit op ruzies.

Boxen met speelgoed zijn al ooit uitgetoet, maar dit was niet succesvol. Kinderen willen met hetzelfde spelen en er ontstaan ruzies.

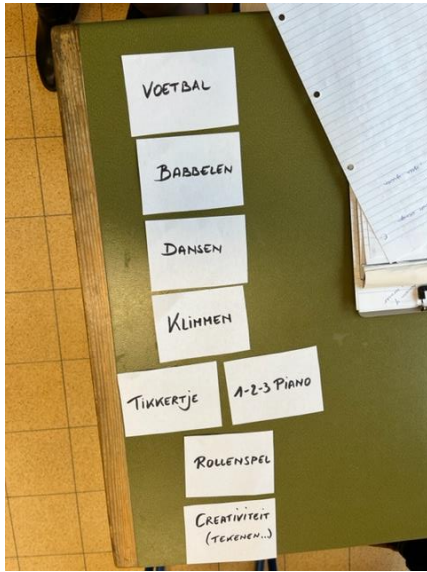
Volgens H. B. is het dus beter om meer vaste speeltuigen te voorzien in plaats van los speelgoed.

K. M.

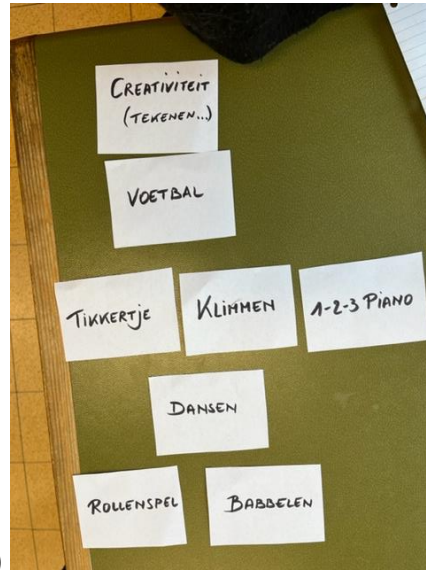
1.A) saai – grijs – niet-uitnodigend

B) K. B. moet diep nadenken om iets positief te bedenken. Het overzicht is wel een voordeel.

C) Het ergste is dat er geen speeltuigen of andere uitnodigende attributen zijn, dat de ondergrond zo hard is en dat er amper groen aanwezig is.

2.A)

B)

De leerlingen hebben nood aan; klimmen, zitplaatsen en mogelijkheden om hun creativiteit te uiten.

C) K. M. ziet dit uitgewerkt in een lokaal waar rekken met speelgoed aanwezig zijn. Daar kunnen de leerlingen zitten en gezelschapsspelletjes kunnen spelen. De moeilijkheid is dat het wel overzichtelijk moet blijven. Als voorstel voor de locatie stelt hij onder in de kapel voor.

De voetbalvelden moeten afgebakend worden want het gebrek aan afbakening veroorzaakt ruzie. Volgens Karel zijn lijnen niet voldoende en is er een omheining nodig. Karel ziet de voetbalvelden eventueel ook verplaatsen naar de tuin als er dan klimtuigen komen op de plaats waar nu gevoetbald wordt.

Speelkoffers vielen wel goed in de smaak, maar het speelgoed ging snel stuk. Toch zou het mogelijk moeten zijn als er degelijk speelgoed wordt uitgezocht en er afspraken rond de speelkoffers gemaakt worden.

Er werden ooit hinkelpaden en dergelijke geschilderd, maar dat was toen met de verkeerde verf gedaan en sindsdien is dat niet opnieuw geprobeerd jammer genoeg.

E) Een hoekje met vaste zitplaatsen zoals banken en picknicktafels. Het afdak is te klein en zou beter uitgebreid worden, maar volgens K. B. zou een plaats binnen in een gebouw om te spelen nog beter zijn. Hij denkt dan bijvoorbeeld aan de kapel, waar ook vernieuwingen aan worden uitgevoerd.

F) Ze zoeken leerkracht op en hebben nood aan een plek om af te koelen en tot rust te komen.

3.A) Toen het grasveld tijdelijk open was, gaf meester K. M. daar les WO Hij speelde er ook met de bal om de leerlingen de maaltafels te laten oefenen. Dit doet hij regelmatig als bezigheid, bijvoorbeeld als de leerlingen op de gang staan te wachten op de turnleerkracht. Een speelse methode om de maaltafels in te oefenen. K. M. roept de maaltafel die opgelost moet worden en gooit de bal willekeurig naar een leerling. Deze

moet zo snel mogelijk antwoorden en de bal teruggooien. Het is uitdagend en competitief. De verharde speelplaats gebruikt hij niet.

B) Hij weet wel dat er in het eerste leerjaar soms gebruik gemaakt wordt door letters groot op de grond te tekenen die de leerlingen dan moeten nawandelen. Dit is echter de enige leerkracht die dit aanhaalde, dit zal dus niet zo vaak uitgevoerd worden.

C) K.M. zou graag meer groen zien op de speelplaats, want hij zou graag onder een grote boom gaan zitten met de leerlingen om te lezen of voor te lezen. Toen de tuin nog toegankelijk was, stond daar een grote boom en hij deed dit toen regelmatig. Hij weet dan ook dat leerlingen hier rustig van kunnen worden, zeker wanneer het in de zomer binnen erg warm is. Dan is de concentratie in de klas erg laag en buiten lukt het veel beter. Die boom werd helaas verwijderd omwille van de veiligheid. Ook K. M. geeft aan dat het storend kan zijn voor de lessen in de klaslokalen als er lawaai gemaakt wordt op de verharde speelplaats. De tuin zou dus meer gepast zijn voor activiteiten tijdens de lessen, omdat deze iets verder van de lokalen gelegen is.

4. A) /

B) Geen zand, want dat brengt vuil mee binnen en daar kunnen kinderen moeilijk in spelen als het regent. Gras is daar meer geschikt voor.

Verflakken op de grond, gekleurde banken, speeltuigen, klimparcours, boomstronken om op de stappen.

Rondwandelen in een groene omgeving kan al voldoende zijn, het moet daarom zelfs niet actief spelen zijn.

Overzicht moet zeker bewaard worden, de leerlingen mogen zich niet kunnen wegsteken in hoekjes.

S. W.

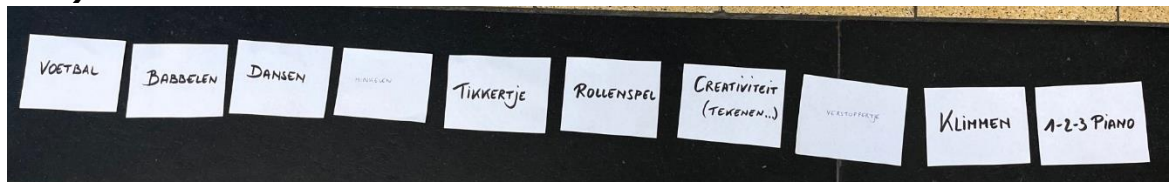
1.A) gevaarlijk – kaal – klein

B) De trappen aan de kapel zijn een leuk element.

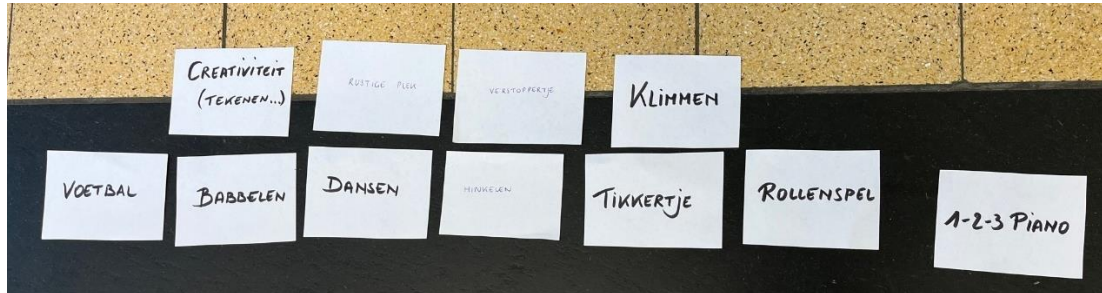
De speelplaats heeft een minimale indeling, namelijk een zone waar gevoetbald wordt en een zone waar eerder hinkelspelletjes gespeeld worden.

C) Er is geen uitdaging, er is eigenlijk gewoon 'niets' voor de kinderen. Bijna iedere speelplaats vallen er leerlingen. De speelplaats is echt onveilig, er vallen soms zelfs stukken van het afdak af.

2. A)

A) voetbal – babbelen – dansen – hinkelen – tikkertje – rollenspel – creativiteit – verstoppertje – klimmen – 1-2-3 piano

B)

B) creativiteit – babbelen/creativiteit – dansen/rustige plek – verstoppertje/hinkelen – klimmen/tikkertje – rollenspel – 1-2-3 piano.

Sommige kaartjes werden door deze leerkracht boven elkaar geplaatst, dit betekent: 'er is evenveel nood aan deze twee activiteiten'.

D) Ze spelen nu verstoppertje ook al is dat erg moeilijk, want er zijn amper verstoppelplekken.

Er wordt ook veel gehinkeld, maar er is wel nood aan mooie hinkelbanen. Nu zijn ze immers slechts denkbeeldig of 'getekend' met stenen.

E) Er mag zeker geen rustig plekje ontbreken. Juf S.W. zou deze in de tuin plaatsen in de natuur. Ze zou er een bankje plaatsen met daarrond een cirkel om aan te tonen dat er binnen die cirkel niet gespeeld mag worden. Het moet een afgezonderd rustig plekje zijn. Er mag binnen die cirkel ook dan geen speelgoed meegenomen worden.

Onder het afdak mag nu ook geen bal, maar het afdak is veel te klein. Bij regen moeten alle klassen onder het afdak, dan is het daar dus extreem druk. Een extra afdak zou welkom zijn, maar S. W. heeft zelf niet echt een idee waar deze zou kunnen komen. Een mogelijkheid ziet ze eventueel aangesloten aan de kapel.

Een huisje waar je met iemand apart kan gaan zitten om te babbelen. Er zouden leerlingen 'opgeleid' kunnen worden om te leren praten met medeleerlingen en hen te begeleiden bij ruzies, verdriet of andere situaties. Op die manier wordt er vermeden dat leerlingen voortdurend direct naar de leerkracht lopen en ze leren ook zelf problemen oplossen en erover praten met leeftijdsgenoten. Indien nodig kan er alsnog hulp van een leerkracht worden ingeroepen, maar ze hebben zo wel een plek waarvan ze weten dat ze erheen kunnen in geval van nood. Zelfs dat idee op zich kan al geruststellend zijn. Deze plek is niet dezelfde als de rustige plek.

F) Leerlingen die zich willen afzonderen gaan nu naar de trappen of onder het afdak, maar er is alsnog niet echt de mogelijkheid daar om zich af te zonderen.

3.A) Ze gebruikt zelf de speelplaats niet.

B) S. W. kent buiten de turnleraar ook geen andere leerkrachten die gebruik maken van de speelplaats tijdens de lessen.

C) Het lijkt haar wel leuk om tijdens de lessen te gaan tekenen op de grond.

4.A) /

B) S. W. vond alle voorbeelden van bestaande speelplaatsen geweldig. Zij is zeker wel een voorstander van zand en zandbakken. *"Er moeten zeker heuvels en klimparcours komen!"*

Daarnaast is ook een honderdveld iets wat een educatieve meerwaarde zou geven aan de speelplaats, net zoals tekeningen op de grond die zowel tijdens het spelen als tijdens de les ingezet zouden kunnen worden.

Gekleurde picknickbanken zouden kunnen dienen om er te eten tijdens de middagpauze, maar ook om op te zitten babbelen tijdens de speeltijd.

Wat er nog ontbreekt is dat er niemand apart gezet kan worden na een conflict en er zijn geen afspraken rond spelletjes of specifieke (probleem)situaties.

M. M.

1.A) saai – ondergrond verschrikkelijk slecht – niet aangekleed – geen uitdaging – ruzie

B) Groot genoeg, zeker als de tuin erbij komt.

C) De ondergrond is het ergste, de leerlingen doen er zich pijn. Het afdak is in zeer slechte staat.

2.A)

A) voetbal – klimmen – tikkertje/babbelen – dansen – verstoppertje – hinkelen – 1-2-3 piano/rustige plek/creativiteit/rollenspel

Sommige kaartjes werden door deze leerkracht boven elkaar geplaatst, dit betekent: 'er is evenveel nood aan deze twee activiteiten'.

B)

*B) klimmen – tikkertje – dansen – verstoppertje – hinkelen 1-2-3 piano
Voetbal werd apart gelegd omdat M. M. vond dat het er wel mag zijn, maar hoeveel nood er eigenlijk echt aan is, vindt ze moeilijk te bepalen. De vier kaartjes die rechts apart geplaatst werden zijn; rustige plek, creativiteit, babbelen en rollenspel. Deze kunnen volgens haar allemaal samen gerealiseerd worden op één plek. Een plek die vrij is van actieve spelletjes en waar kinderen rustig samen kunnen praten, tekenen en rollenspelletjes spelen. Hier is het dan wel de bedoeling om de rust te bewaren en er geen ander storende elementen bij te betrekken.*

C) Activiteit en rust moeten van elkaar gescheiden worden, bijvoorbeeld door lijnen te schilderen rondom de voetbalvelden.

M. M. is ook een voorstander van een beurtrol voor bepaalde spelletjes, zoals voetbal. Dat lijkt haar beter dan meerdere voetbalvelden te maken, zo zijn het niet steeds dezelfde leerlingen die mogen voetballen en krijgt iedereen de kans om voetbal te spelen, zonder dat er extra ruimte voor moet worden opgeofferd.

Ieder jaar wordt er een klein geldbedrag voor iedere leerkracht voorzien om bijvoorbeeld speelgoed aan te kopen, maar meestal zijn dit dingen die snel stukgaan vanwege het beperkte budget.

D) In de kleuterschool is er wel een klimtuig op de speelplaats en dat maakt de overgang van de kleuterschool naar de lagere school met een saaie speelplaats ook wel groot.

E) Er is nood aan een rustige plaats die zich zeker niet onder het afdak bevindt. Op die rustige plaats mogen er spelletjes aanwezig zijn, maar het kan ook in twee delen opgedeeld worden. In dat laatste geval zou er dus één plaats volledig dienen om tot rust te komen, zonder activiteit en de andere is ook rustig, maar daar mag gespeeld worden.

Juf M. M. zou klimtuigen eerder in de tuin plaatsen tenzij er een andere ondergrond voorzien wordt op de verharde speelplaats.

F) Bij conflicten worden leerlingen nu door de toezichthoudende leerkracht even tegen de muur geplaatst, maar er is toch nood aan een echte time-out zone. Deze kan aangeduid worden door een gekleurd vak of een cirkel getekend op de grond, zonder enige afleiding.

3.A) M. M. gebruikt de speelplaats tijdens de lessen heel weinig, tenzij af en toe om dingen te leren meten.

B) Ook zij kent enkel dat de turnleerkracht als voorbeeld van een leerkracht de speelplaats inzet tijdens de lessen.

C) Ze is aan haar laatste jaar bezig en had niet echt de ambitie om nog veel nieuwe dingen te ondernemen.

4.A) Wat zij als idee wilde meegeven was een boerderijtje. Ze beseft dat dit wel een grote ingreep is, maar er valt erg veel uit te leren. Er is in ieder geval nood aan meer groen, maar een boerderijtje zou bijvoorbeeld kinderen dingen kunnen leren over dieren zoals konijnen, cavia's, geitjes,... Ze leren over hun leven, voeding, voortplanting en nog veel meer. Ze kende zelf een voorbeeld van een plaats waar dit al bestaand was en zag daarin heel veel voordelen. De moeilijkheid hierbij is dat er iemand verantwoordelijk zal moeten gesteld worden voor de verzorging hiervan. Natuurlijk is het voor de kinderen ook leerrijk om die verzorging deels op zich te nemen. Ze leren zo ook wat verantwoordelijkheid is en iedere klas kan bijvoorbeeld via een beurtrol een week de verantwoordelijkheid krijgen. Bovendien leren ze omgaan met emoties. Bij de geboorte van dieren zullen ze blijdschap ervaren, maar als er een dier ziek is of sterft leren ze ook daarmee omgaan en daarover praten met anderen.

B) Daarnaast is er ook nood aan een weerstationnetje.

Een babbelbank waarvan de leerlingen de uiteindelijke naam zelf mogen kiezen, zo krijgen ze weer een stukje verantwoordelijkheid toevertrouwd. De kinderen kunnen daarheen gaan wanneer ze zich alleen voelen. Het is dan voor andere leerlingen duidelijk dat de leerling op deze bank nood heeft aan een gesprek.

Hinkelpaden, picknickbanken, geen losse stoelen, boomstronken bij boerderijtje om op te zitten.

Klimtuigen want nu klimmen ze op de basketringen en dat is gevaarlijk. Ze raadt wel een eenvoudig klimtuig aan, niet al te groot.

Tunnels om zich in terug te trekken.

Tot slot haalt ze ook aan dat een groter afdak nodig is, maar ook zij heeft echt geen idee hoe dit gerealiseerd kan worden?

M. V. – zorgjuf

M. V. Sprak me aan op de gang, zij was nog niet betrokken bij de bevragingen, maar was heel enthousiast om haar bijdrage te leveren aan het onderzoek..

1.A) claustrofobisch – ingesloten

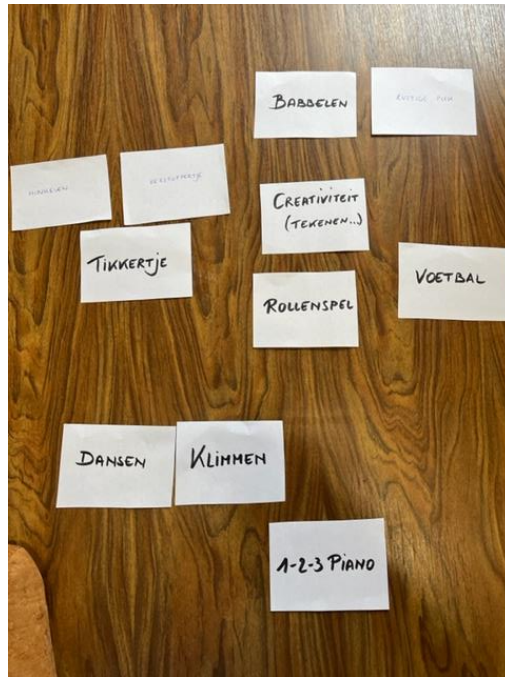
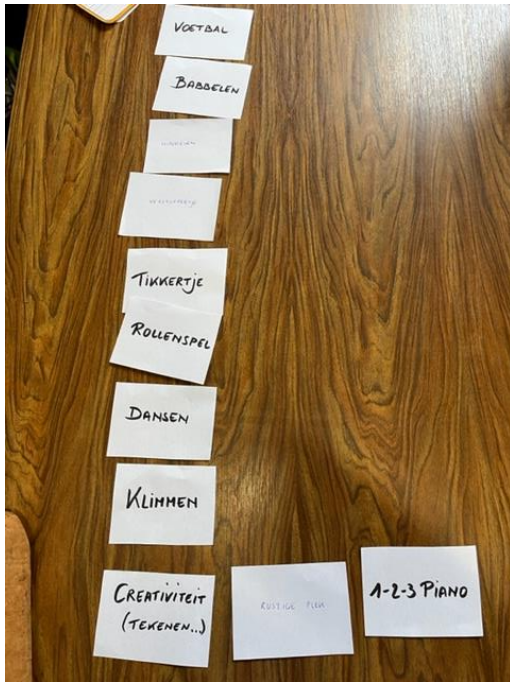
B) Grasveld was geweldig, nu zitten de leerlingen met veel te veel op een hoop. Klimmuur is nu ook een positief punt. Deze is wel sterk verouderd. De kinderen hangen nu aan de basketring en aan de goals.

Trap moet behouden worden, die vinden de kinderen erg leuk.

C) Het gebrek aan een rustige plek.

De muziek staat veel te luid, bovendien houden niet alle leerlingen daarvan, dus moet dat dan wel zo vaak? Misschien gewoon één keer in de week.

2.A)

B)

A) Boven → onder (zie ik meest → minst): voetbal, babbelen, hinkelen, verstoppertje, tikkertje, rollenspel, dansen, klimmen, creativiteit/1-2-3 piano/rustige plek

B) Babbelen/rustige plek – hinkelen/verstoppertje/tikkertje – creativiteit/rollenspel/voetbal – dansen/klimmen – 1-2-3 piano

C) Afgebakende zones.

D) /

E) Rustige hoekjes, bankjes zetten op een plek die een beetje afgezonderd is. Een hoekje aan de container (vlak aan de ingang, tussen ingang en trappen kapel) maken.

F) /

3.C) De speelplaats zou tijdens de lessen gebruikt kunnen worden als iedereen een kussentje meeneemt om te gaan zitten.

4. Speeltuigen mogen, maar niet overheersend. Geen zand → modder Baar voorzien met een valmat onder.

In de tuin zou ze een buis plaatsen waar kinderen zich kunnen verstoppen. Picknickbanken.

Terug dingen schilderen op de grond.

Voetbal overheerst, regels zijn verwaterd en kinderen voelen zich soms verplicht om mee te voetballen.

E. V. samen met H. F.

Deze leerkrachten vroegen om samen bevestigd te worden omdat ze veel gezamenlijke ideeën hadden.

1.A) chaos – triest – kaal – niet uitnodigend – blijkbaar al heel lang zo, zelfs toen Hilde hier zelf naar school ging.

B) basketringen

Het is niet zo groot, maar toch heb je nooit alles onder controle en nooit alles gezien.

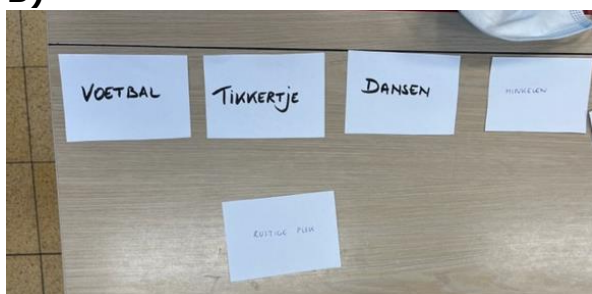
**C) Groot contrast met kleuterschool
Kinderen vallen veel.**

2.A)

A) voetbal – tikkertje – dansen – hinkelen – trappen (niveauverschil) – klimmen – 1-2-3 piano – verstoppertje – rollenspel – creativiteit – babbelen – rustige plek

B)

B) voetbal – tikkertje/rustige plek – dansen – hinkelen

C) Speeddate bank/babbelbank

D) Speelgoed van thuis zoals Pokémonkaarten, hinkelen, handschoen gooien en voetbal is nu het enige wat er van spelletjes plaatsvindt. Speelkoffers was een probleem, meeste ging stuk of kwijt.

E) Nood aan time-out bij woede-uitbarstingen.

Afzonderingsplek; lezen, zitten, pokémon → bankjes

- In de tuin, in het groen → geen voetballers
- Tuin behouden voor de rustplekken
- Is ook al soort amfitheater in de tuin

Afdak zou er meer of groter moeten zijn, maar leek hen heel moeilijk. Mag komen tot aan hekje van de ingang.

F) Eventueel naar binnen als ze dat nodig hebben en dat wordt overeengekomen

3.A) Heel soms gebruiken ze het om dingen te leren meten. Vinden dat er buiten teveel afleiding is om les te geven, maar is afhankelijk van de groep.

B) enkel turnleraar

C) indroos, klok, uitdaging → draairad met challenges, inkomhal

4. Tunnels, klimparcours (indien ondergrond veranderd), draaiend rad waarbij je moet rennen of aan iets in het midden draaien, zoals in de speeltuin
Picknicktafels, maar veel kinderen → veel tafels.

Terug tekeningen op de grond.

Liever geen zand.

Draaien aan goals is nu gevaarlijk maar als er matten ofzo zijn mogen ze dat.

Glijbaan, geen schommels, moet geen speeltuin worden.

Kleuren, verf, kinderlijk.

Afspraken bij de spelletjes.

Rolstoeltoegankelijk!!
Bogen naar tuin → klimtouw, helling

J. M.

1.A) saai – ingesloten – hard

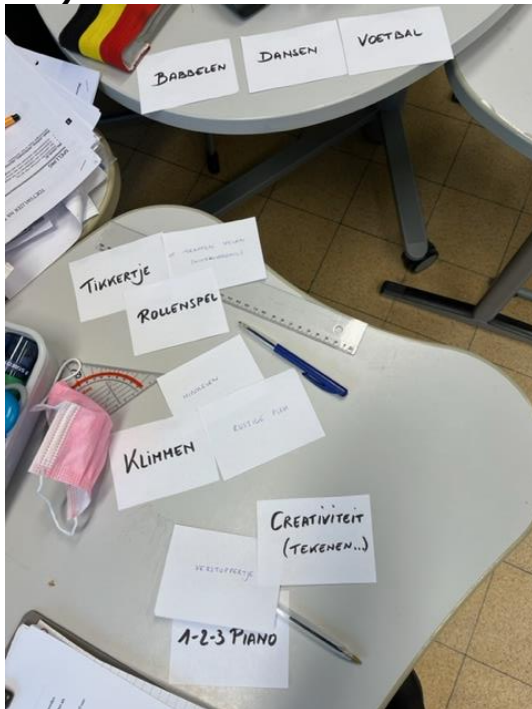
B) Het afdak.

De trappen aan de kapel zorgen voor niveauverschil.

De netheid van de speelplaats, er wordt gezorgd dat ze steeds opgeruimd is.

C) De oneven vloer, want J. M. is er zelf al ooit door gevallen. Als het sneeuwt is het nog gevaarlijker.

2.A)

A) Bovenaan → onder (zie ik het meest → zie ik niet): babbelen/dansen/voetbal – tikkertje/op trappen spelen (niveauverschil)/rollenspel – klimmen/hinkelen/rustige plek zoeken – verstoppertje/1-2-3 piano – creativiteit

2.B) J. M. wil dit graag volledig anders aanpakken. Ze is ervan overtuigd dat de leerlingen nood hebben aan heel wat nieuwe dingen.

C) /

D) Touwen om touwtje te springen. Is moeilijk te voorzien op school, maar er kan een vak voor variatiespelletjes voorzien worden. (zie E))

E) Een plaats met matten waar de kinderen handstand tegen de muur kunnen doen, weg van ramen.

Plek voor de rijen, die plaatsen voor de kinderen in de rij kunnen bollen met een nummer erin aangeduid worden. (voor 1ste en 2de leerjaar) De kleur van de bol is de kleur van de klasdeur. Elke klas heeft een bepaalde felle kleur deur.

In het 3de kunnen geometrische vormen gebruikt worden in plaats van bollen met cijfers.

Vak voor variatiespelletjes; touwtje springen, andere spelletjes met los speelgoed. Controle behouden in deze zone om verloren gaan of stuk gaan van materiaal te voorkomen.

Strafvak; maar moet niet te zeer overkomen als het viseren van één persoon. J. M. kiest voor een kruis op de grond waar de leerling moet gaan staan. Na 2 minuten mag deze wel weer gaan spelen. Nu worden ze tegen een muur

geplaatst en vaak afgeleid door andere leerlingen.

Meer afdaken, zodat je de leerjaren ook kan splitsen wanneer het regent.

F) Ze gaan naar een leerkracht, maar niet naar een specifieke plek. Soms verstoppen ze zich op de toiletten als ze boos of verdrietig zijn.

3.A) Soms doet J. M. proefjes op de speelplaats; mentos + cola samenvoegen boven een rioolrooster. In de zomer gaat ze tijdens de les ook buiten bellen blazen en dansen met de klas.

B) Leerkrachten gaan dan eerder op verplaatsing.

C) Ze zou graag in de tuin op het 'amfitheater' gaan zitten met de klas om te praten over de natuur en het weer. Zo banken zouden er ook op de verharde speelplaats mogen komen. De banken die er nu zijn, worden gebruikt om op te lopen door leerlingen en zijn daardoor erg vuil.

4.A) J. M. had een heel uitgebreid idee en had hier reeds wat research naar gedaan. Het sloot super goed aan bij dit onderzoek en werd dus zeker ook verder onderzocht.

→ *School Sensory Path* → gangparcours, maar kan ook op de speelplaats geïntegreerd worden. Springen op bollen of andere tekeningen op de grond.

Voetjes op grond en handjes op de muur.

Het is een speelse manier om te leren over allerlei dingen, maar het kan ook ingezet worden wanneer leerlingen niet geconcentreerd zijn tijdens de les. De leerkracht kan hem/haar dan naar het parcours sturen en zeggen dat het binnen bepaalde tijd afgelegd moet zijn. De leerling is op die manier even in de buitenlucht en heeft een fysieke inspanning gedaan waardoor de concentratie hierna in de klas weer omhoog kan gaan.

Extra:

Niet teveel zand. Een klimparcours mag maar is ook duur dus dan wordt er misschien beter in andere dingen geïnvesteerd. Een boot om in te spelen.

Geen picknickbanken volgens J. M.! Deze kunnen omkantelen.

Ook geen tunnels want daarin zie je de leerlingen niet meer, je verliest overzicht terwijl het belangrijk is dat je iedereen steeds kan zien.

Er is nu een overblijfsel zichtbaar op de grond van een slak die ooit geschilderd was. Hierbij was het heel onduidelijk wat je moest doen. Beeldt dus duidelijke opdrachten af. Door een kikker af te beelden kan je bijvoorbeeld eenvoudig aantonen dat je moet springen.

Bijlage VI: posteronderzoek: posters + instructieblad

Ziet u hier nog wat in? Noteer waarom of deel nieuwe ideeën op deze poster!

ONDERZOEK LEERKRACHTEN

HOE ZOU IK DE SPEELPLAATS WILLEN GEBRUIKEN TIJDENS DE LES?

Iedere leerkracht mag op elke poster **groene** en **rode** stickers kleven om zijn/haar voorkeur weer te geven.

Turnleerkrachten, de **blauwe** stickers zijn voor jullie, zie onderaan!

Betekenis stickers:

Kleef op iedere poster **zeker 3 groene stickers**. Ze zijn genummerd!

= indien dit zich op de speelplaats bevindt, zou ik het inzetten/gebruiken tijdens de les en ik zie hierin een didactische meerwaarde voor mijn lessen

1 = DIT HEEFT MIJN VOORKEUR!

2 = HEEL GRAAG!

3 = GRAAG!

Het aantal **rode stickers** mag je zelf bepalen.

= dit idee mag volledig geschrapt worden, is niet relevant/bruikbaar tijdens de les

TURNLEERKRACHTEN!

Kleef **blauwe stickers**, bij de speelplaatsideeën die je zou gebruiken tijdens de turnlessen. Dit mag op iedere poster!

Bijlage VII: Resultaten noden volgens leerkrachten - visueel

Grootste problemen momenteel

- Leerkrachten: voortdurend brandjes blussen, **conflicten** oplossen
- Leerlingen hebben zo weinig om handen → (bijna verplicht) **voetballen** → **overheersend** → wat met degenen die echt niet van voetbal houden?
- Geen enkele mogelijkheid voor **afzondering**
- **Geen afspraken**; wat wel/niet mag (zowel leerkrachten onderling als tussen leerling-leerkracht)
- Muziek op vrijdagmiddag; te **luid** → aparte zone?
- Leerlingen die snel **overprikkeld** zijn, kunnen nergens heen en vragen zelfs om binnen te mogen blijven.
- Nood aan **rustige** zone is groot.
- **Duidelijke zones afbakenen** per activiteit. Overzicht en duidelijke afspraken.

